

ОПИТУВАННЯ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ В УКРАЇНІ №3

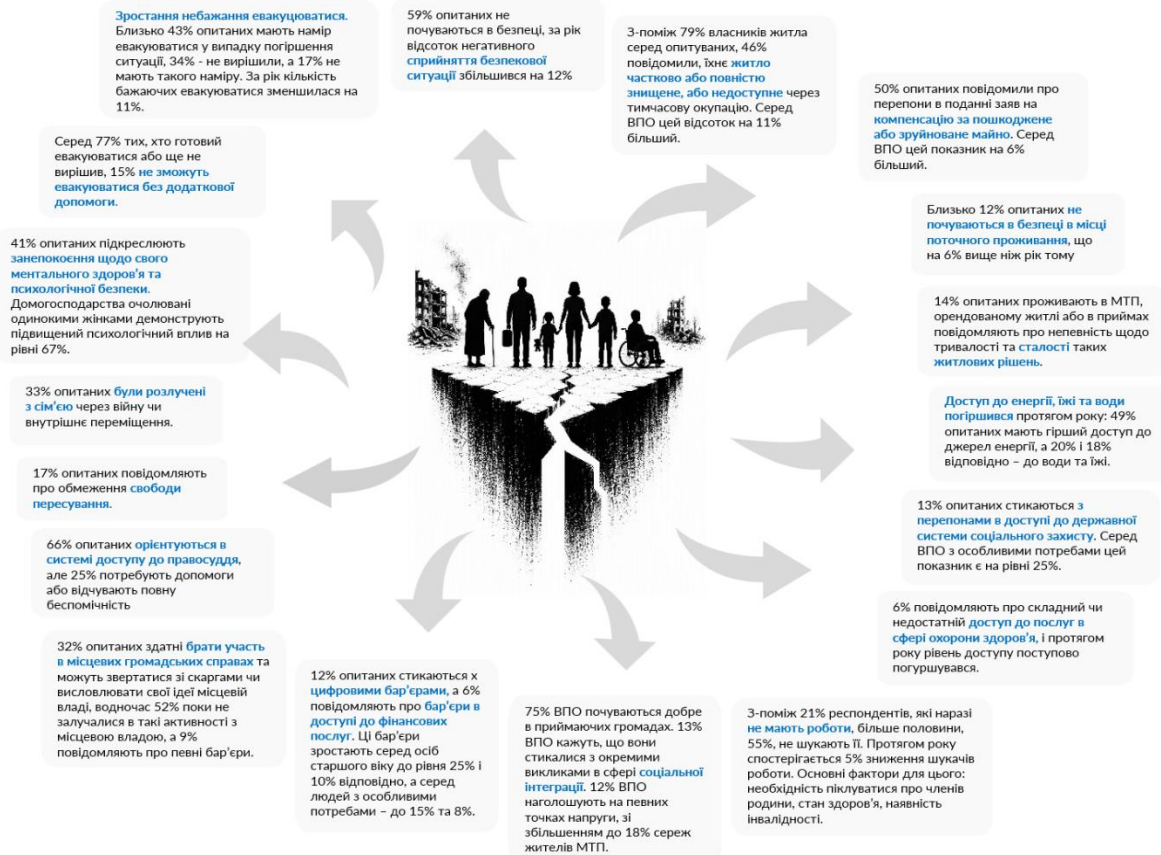
Огляд за рік
Липень 2026

Опитування щодо стану захисту в Україні було підготовлено та проведено УВКБ ООН та
Офісом Омбудсмана України у партнерстві з організаціями «Донбас SOS», Право на захист
(R2P), Десяте квітня (ТТА), NEEKA, «Рокада» та у співпраці з Кластером захисту.

Коротка довідка щодо захисту та застереження

Опитування з питань захисту в Україні №3 аналізує дані понад 13 000 інтерв'ю з внутрішньо переміщеними особами (ВПО), особами, що повернулися, та іншими людьми, які постраждали від війни, зібраних упродовж трьох раундів у період з квітня 2025 року до квітня 2026 року. Отримані результати наочно демонструють далекосяжний вплив вимушеного переміщення та ширші наслідки війни для доступу людей до прав і базових послуг, що позначаються на багатьох аспектах їхнього життя. Ця візуалізована коротка довідка щодо захисту висвітлює ключові результати.

Урядова система, спрямована на захист та сприяє довгостроковим рішенням: Ці бар'єри та ризики виключення продовжують перешкоджати відновленню після вимушеного переміщення та досягненню довгострокового рішення. Інтегрована та координована державна система \ ключовим фактором задля забезпечення захисту та сприяння досягненню довгострових рішень. Із ухваленими оновленим законом про ВПО, Державною стратегією в сфері внутрішнього переміщення та Планом дій до неї, а також запровадженням координаційним механізмом, тепер існує важлива основа. Пріоритет за своєчасним впровадженням їхніх положень.

Механізм евакуації має захищати тих, хто потребує цього найбільше: Державний механізм евакуації потребує посилення шляхом забезпечення більшої правової визначеності, раннього надання інформації про підготовку і процес, підтримки в підготовці до евакуації, а також підсиленні планування та координації. Вимагається негайне ухвалення рішень, які дозволять сфокусуватися на людях старшого віку та особах з особливими потребами, які проживають вздовж лінії фронту, для того, щоб забезпечити безпечну та гідну евакуації тих, хто перебуває під ризиком бути залишеним у небезпеці.

Безбар'єрне середовище для всіх: Фізичні, правові, адміністративні, цифрові та інформаційні перешкоди унеможливають нормальний доступ до прав і послуг. Потрібне системне і цілісне реагування для того, щоб усунути такі перешкоди, що постають на шляху свободи пересування, забезпечення житлом, доступу до коменсації, соціального захисту та інших послуг, працевлаштування та участі в громадських справах.

Із 13 000 людей, які взяли участь в опитуваннях упродовж року (58% жінки та 42% чоловіки), майже половина — 47% — повідомляють про вразливість або особливу потребу. Окрім впливу переміщення та конфлікту на доступ до прав і послуг, вирішальну роль відіграють індивідуальні чинники, як-от вік і стать, вразливості та особливі потреби, а також наявність — чи відсутність — систем соціальної підтримки та мереж в громаді.

Опитування з питань захисту №3 і надалі виявляє окремі групи населення, які наражаються на підвищені ризики у сфері захисту. Протягом звітного року стабільно простежувалися такі профілі ризику:

- **Захист під час евакуації:** Люди похилого віку, особливо ті, хто живе самотньо, та ті, хто має інвалідність чи інші особливі потреби, стикаються з високим ризиком залишитися неврахованими в процесі евакуації, оскільки вони мають найменшу ймовірність або найменшу можливість евакуюватися.
- **Вплив на психічне здоров'я:** Домогосподарства, очолювані самотніми жінками, повідомляють про непропорційно велике навантаження на психічне здоров'я, причому понад дві третини (67%) вказують на складнощі з ментальним здоров'ям.
- **Вразливість у житловому питанні:** Літні ВПО вразливі у житловому питанні, серед них дуже мало тих, в кого житло є у власності (17%) і при цьому мають найвищий рівень повного руйнування майна (32%).
- **Доступ до соціального захисту:** Переміщення, похилий вік та особливі потреб є основними факторами, що впливають на доступ до соціального захисту.
- **Цифрові бар'єри та бар'єри у доступі до фінансових послуг:** старший вік є фактором, який найбільше пов'язаний з обмеженням доступом до цифрових технологій та зниженням доступом до фінансових послуг.
- **Бар'єри у працевлаштуванні:** Гендерні фактори суттєво впливають на бар'єри для працевлаштування.

Ключові висновки в сфері захисту

В поточному звіті за результатами Опитування в сфері захисту було виявлено ряд проблем, які потребують особливої уваги.

- **Різне погіршення відчуття безпеки:** Все більше людей повідомляють, що не почувалися в безпеці. Протягом року цей показник погіршився на 12%. Водночас страх перед авіаударами та відключеннями електроенергії зріс на 9 і 7% відповідно.
- **Зростання небажання евакуюватися підвищує ризики для населення:** Протягом року частка людей, які планують евакуацію, зменшилася на 11%. Особливо вразливими є люди похилого віку та з особливими потребами.
- **Права ВПО на житло потребують особливої уваги:** Серед ВПО рівень житлової вразливості значно вищий порівняно із іншими групами населення. 57% ВПО повідомили, що їхнє житло повністю або частково зруйноване чи недоступне через тимчасову окупацію, а 56% стикаються з перешкодами в отриманні компенсації за пошкоджене або руйноване майно.
- **Небезпечні умови та невизначеність щодо права користування житлом:** 12% опитаних зазначили, що не почувалися в безпеці у своєму нинішньому житлі, а 14% повідомили про невизначений або нестабільний статус користування житлом. Обидві проблеми посилювалися протягом звітного року.
- **Суттєве погіршення забезпечення базових потреб:** Доступ до електроенергії, води та продовольства погіршився протягом року. 49% повідомили про погіршення доступу до електроенергії, тоді як 20% і 18% відповідно – про зниження доступу до води та продовольства.
- **Ті, хто найбільше потребують соціального захисту, стикаються з найбільшими бар'єрами:** ВПО, зокрема з особливими потребами, повідомляють про найсерйозніші перешкоди в доступі до соціального захисту. Системні труднощі, недостатня спроможність соціальних служб на місцевому рівні є основними чинниками.

Основні рекомендації

1. Уряд України досягнув важливого прогресу в розбудові державної системи захисту ВПО, реагування на їхні потреби та створення умов для довгострокових рішень щодо переміщення. Новий Закон про внутрішнє переміщення, Державна стратегія та План заходів до неї, створення Координаційної ради й нові державні програми відображають цей прогрес і закладають підґрунтя для більш узгодженої та ефективної державної політики у сфері внутрішнього переміщення. Тепер пріоритетом є забезпечення послідовності, чітке визначення ролей і повноважень Уряду, а також збереження постійної політичної та фінансової прихильності до реалізації закону, стратегії й плану заходів за одночасного забезпечення ефективної координації з питань переміщення.

Результати опитування чітко демонструють особливі соціально-економічні та житлові вразливості ВПО, а також специфічні для переміщення бар'єри й ризики для прав і послуг у різних секторах, на які додатково впливають вік, стать і поширеність особливих потреб. Хоча підґрунтя для ефективної державної політики вже закладено, на практиці наявна державна підтримка й надалі надходить із запізненням у процесі переміщення, часто залишається фрагментарною та системно не сприяє довгостроковим рішенням. Тому ВПО й надалі стикаються з труднощами в орієнтуванні в системі та доступі до наявної підтримки й дедалі частіше опиняються в ситуації тривалого переміщення.

- **Реалізувати новий Закон і Державну стратегію щодо внутрішнього переміщення:** новий Закон про внутрішнє переміщення (№ 12301) та Державна стратегія щодо внутрішнього переміщення (на 2026–2030 роки) із супровідним дворічним Планом заходів відображають прихильність Уряду до переходу до системної політики у сфері внутрішнього переміщення та комплексного підходу до підтримки ВПО — від евакуації до довгострокового рішення. Їх узгоджена реалізація має стати пріоритетом надалі, що потребує сталої політичної та фінансової прихильності, відображеної в пріоритизації в державному й місцевих бюджетах, а також відповідної підтримки з боку міжнародних донорів і партнерів. Зокрема, потрібна додаткова підтримка для розроблення фінансових інструментів, які дадуть територіальним громадам змогу ефективно реалізовувати стратегію.
- **Забезпечити функціонування Координаційної ради:** ключовою перевагою нової Державної стратегії є її наголос на національній відповідальності та провідній ролі держави у реагуванні на внутрішнє переміщення та його вирішенні. Координаційна рада, передбачена Державною стратегією та Планом заходів до неї й уже створена Постановою КМУ № 899, ухваленою в липні 2026 року, має бути невідкладно введена в дію як ключовий механізм для просування скоординованої та узгодженої реалізації Державної стратегії через «загальноурядовий підхід» із залученням відповідних представників громадянського суспільства, зокрема Рад ВПО, та міжнародних організацій. Ця інституційна архітектура є центральною для успіху стратегії й потребує потужної та сталої політичної підтримки.
- **Інтегрувати підтримку ВПО через «Шлях ВПО» задля більшої доступності:** переглянути та інтегрувати наявну підтримку ВПО в різних сферах в єдину цілісну, узгоджену та доступну систему підтримки, що слугуватиме єдиним шляхом користувача — від евакуації до довгострокових рішень — через розроблення «Шляху ВПО», як це передбачено Державною стратегією. Така інтеграція дасть змогу відійти від нинішньої розрізненості та спростити доступ ВПО до наявної підтримки, а також сприятиме інтегрованому, багатосекторному підходу до програмування задля реагування на переміщення та його вирішення надалі.
- **Сприяти доступу до реєстрації ВПО та системи соціального захисту:** забезпечити ранній та ефективний доступ до системи соціального захисту з самого початку переміщення шляхом запровадження попередньої реєстрації новопереміщених осіб, як це передбачено Постановою КМУ № 1307, з подальшою своєчасною реєстрацією ВПО. Попередня реєстрація також є критично важливою функцією «Шляху ВПО», що уможлиблює доступ до наявної підтримки на ранніх етапах процесу переміщення та зменшує ризики. Такий своєчасний та ефективний доступ до реєстрації ВПО потребує регулярного оновлення переліку територій згідно з Наказом № 376.
- **Адаптувати соціальні послуги до реалій переміщення:** продовжувати адаптацію соціальних послуг до реалій внутрішнього переміщення, зокрема шляхом застосування моделі фінансування за принципом «гроші ходять за людиною». Це передбачає розширення каталогу послуг згідно з Постановою КМУ № 1169, переведення Постанови КМУ № 966 (що замінила Постанову №888) на постійну основу зі збереженням її специфічного для переміщення фокусу, а також збільшення спроможності з надання послуг, зокрема через мобільне надання послуг. Особливо важливим є посилення послуг для переміщених осіб похилого віку, зокрема стаціонарного догляду, підтриманого проживання та соціальної адаптації. Паралельно необхідно інтегрувати в систему соціального захисту модель базової соціальної підтримки через механізми на рівні громади, як-от соціальні фасилітатори, для забезпечення систематичної підтримки на рівні громади, що доповнює формальні соціальні послуги.
- **Інтегрувати житлові рішення для ВПО в нову Державну житлову політику:** з огляду на особливу житлову вразливість ВПО, забезпечити належне врахування житлових потреб і прав ВПО в документах, що розробляються для реалізації Закону про засади державної житлової політики, зокрема шляхом включення окремого фокусу на житлових рішеннях для ВПО до Державної житлової стратегії та Плану заходів до неї, а також до Закону про соціальне житло, що наразі розробляється. Вкрай важливо, щоб житлова політика ґрунтувалася на потребах і надавала пріоритет тим, хто має найбільшу житлову вразливість, насамперед тим, чиє житло повністю зруйноване або є недоступним через тимчасову окупацію.
- **Розширити доступ до житлових рішень для ВПО:** нарощувати скоординовані зусилля для забезпечення житлових рішень для ВПО, використовуючи та коригуючи наявні інструменти. Це передбачає пріоритетне використання механізму субвенції (Постанова КМУ № 301) для розширення наявних житлових можливостей, коригування схеми підтримки оренди (Постанова

КМУ № 1225) для ВПО похилого віку, які отримують послуги соціальної адаптації, внесення змін до Постанови КМУ № 495 щодо тимчасового житла для ВПО, а також до інших державних житлових програм із забезпеченням їх орієнтованості на потреби та пріоритету для тих, хто має найвищу житлову вразливість, зокрема програми житлових ваучерів (Постанова КМУ № 1176). Зокрема, необхідно прискорити реалізацію програми сільського житла (Постанова КМУ № 751) та розглянути ширше застосування форм спільного проживання з належними запобіжниками. Крім того, потрібні заходи для сприяння реєстрації прав власності на житло, зокрема на прифронтових територіях, та для підвищення рівня правової захищеності ВПО в орендних відносинах.

- **Спростити доступ до компенсації та відшкодування за пошкоджене й зруйноване майно:** процес отримання компенсації згідно з Постановою КМУ № 381 потребує подальшого спрощення, а строки компенсаційних виплат — уточнення; необхідно посилити інформування про цей процес та усунути документальні бар'єри. Крім того, потрібно підвищити обізнаність щодо значення реєстрів збитків для майбутніх репарацій.
- **Розробити рішення для місць тимчасового проживання у житловій та соціальній сферах:** місця тимчасового проживання (МТП), створені для тимчасового перебування ВПО, дедалі частіше стають формою довгострокового розміщення, у яких нерідко проживає велика кількість вразливих ВПО, що не мають іншого житлового варіанту. Вкрай важливо переглянути підхід до МТП, перетворивши розміщення в них на систему, що ґрунтується на оцінці потреб, і, де це доречно, вжити заходів для їх перетворення на тимчасове житло або соціальні послуги. Для зменшення ризиків тривалого переміщення в МТП слід надавати пріоритет працевлаштуванню ВПО працездатного віку, які там проживають, та систематично впроваджувати послугу соціальної адаптації для найбільш вразливих ВПО.
- **Сприяти соціальній інтеграції та згуртованості:** питання, пов'язані із соціальною інтеграцією та згуртованістю, мають систематично вирішуватися місцевими органами влади, щоб вони й надалі не впливали на рішення про евакуацію, відчуття безпеки в переміщенні та перспективи довгострокових рішень. Для сприяння соціальній інтеграції та згуртованості в громадах місцевим органам влади слід також задіювати роль громадських організацій і Рад ВПО. Крім того, необхідно широко популяризувати та розвивати підходи й спроможність у сфері медіації, щоб допомагати запобігати напруженню в громадах, реагувати на нього та вирішувати його.

2. Державний механізм евакуації потребує посилення шляхом забезпечення більшої правової визначеності, завчасного інформування населення та підтримки підготовки до евакуації, а також покращення планування і координації між усіма зацікавленими сторонами. Механізм евакуації має бути людиноорієнтованим і адаптованим до потреб осіб, які зазнають найбільших ризиків під час евакуації, зокрема людей похилого віку з особливими потребами, включаючи тих, хто проживає в інституційних закладах у прифронтових районах. Евакуація повинна бути повністю інтегрована до загальнодержавної системи підтримки внутрішньо переміщених осіб, щоб усі новопереміщені люди мали своєчасний і рівний доступ до необхідної допомоги та послуг.

Похилий вік та поширеність особливих потреб є найважливішими чинниками, які слід враховувати в людиноцентричному механізмі евакуації, оскільки люди похилого віку, і особливо ті, хто має особливі потреби, найменш схильні до евакуації та часто виїжджають останніми, стикаючись з особливими бар'єрами, насамперед через обмежену мобільність і стан здоров'я, а також обмежений доступ до інформації та підтримки. Страх втратити все та відсутність альтернатив є двома головними перешкодами для евакуації людей, за якими йдуть фінансові обмеження. Наведені нижче рекомендації щодо вдосконаленого державного механізму евакуації сприятимуть безпечнішій, більш передбачуваній та гіднішій евакуації.

- **Забезпечити правову визначеність у нормативній базі щодо евакуації:** узгодити Кодекс цивільного захисту та підзаконні акти, визначивши типи евакуації в чітких правових термінах і гармонізувавши термінологію, щоб усунути неоднозначність і суперечності щодо характеру, обсягу та способів евакуації. Це забезпечить більшу передбачуваність і готовність.
- **Проводити завчасні оцінювання для інформування системного планування:** запровадити систематичні завчасні оцінювання, щоб уможливити планування та готовність до евакуації. Такі оцінювання мають охоплювати чисельність і профілі населення, а також потреби людей у громадах, які ймовірно підлягатимуть евакуації, та спроможність із розміщення й надання послуг у приймаючих громадах, зокрема для людей похилого віку й осіб з інвалідністю.
- **Забезпечити раннє інформування та підтримку в підготовці людей:** посилити раннє інформування та обізнаність через цільову комунікацію, що надає вичерпну інформацію про готовність до евакуації та процедури, наявну підтримку під час евакуації, а також у районах приймання, особливо щодо альтернативного розміщення та наявності послуг. Таке надання інформації має поєднуватися з підтримкою в підготовці, насамперед людей похилого віку, осіб з інвалідністю та сімей з дітьми, зокрема психологічною та практичною підготовкою до події евакуації.
- **Захищати осіб з особливими потребами в контексті евакуації:** забезпечити, щоб планування та підтримка евакуації належно враховували потреби людей похилого віку, осіб з інвалідністю та інших вразливих груп через доступну інформацію, адаптовану підтримку в підготовці, належний транспорт, придатне розміщення та безперервність доступу до послуг догляду. Заходи з евакуації та переміщення осіб, які проживають в інституційних закладах догляду, також мають забезпечувати безпеку, гідність і безперервний доступ до необхідного догляду.
- **Посилити координацію між заінтересованими сторонами, залученими до евакуації:** посилити координацію евакуації між громадами, обласними адміністраціями, центральним Урядом та залученими гуманітарними організаціями задля покращення планування, впорядкованого надання інформації та підтримки в підготовці, а також проведення евакуації без дублювання.

- **Запровадити документування та компенсацію за подальше використання житла:** якщо приватні будинки евакуйованих людей використовуються для оборонних цілей, потрібні стандартизовані процедури для документування подальшого використання залишеного житла, засобів правового захисту та можливого доступу до компенсації, у відповідних випадках, насамперед коли внаслідок цього завдано шкоди.
- **Інтеграція евакуації в ширшу систему щодо внутрішнього переміщення:** евакуація не повинна залишатися відокремленою, а має стати частиною системного підходу до внутрішнього переміщення, визначеного новим Законом і Державною стратегією щодо внутрішнього переміщення. Інтегрований підхід забезпечує кращий доступ до підтримки й послуг та створює умови для більш раннього досягнення довгострокових рішень.

3. Безбар'єрне середовище для всіх людей має усувати бар'єри, специфічні для ВПО, осіб, що повернулися, та інших людей, які постраждали від війни, з особливою увагою до людей похилого віку, людей із хронічними захворюваннями та інвалідністю, а також домогосподарств, очолюваних однією особою. Зокрема, Уряду необхідно усунути бар'єри, що впливають на свободу пересування та права з компенсації; доступ до соціального захисту, базових послуг і працевлаштування; участь у суспільному житті та систему правосуддя; цифровий доступ; а також доступ до надавачів фінансових послуг.

Результати опитування підкреслюють, що бар'єри в доступі до прав і послуг є не лише фізичними, а й адміністративними, правовими, цифровими, інформаційними та фінансовими. Безбар'єрна Україна має бути безбар'єрним середовищем для всіх, а тому ці бар'єри слід усувати комплексно — для ВПО, осіб, що повернулися, та інших людей, які постраждали від війни, з особливою увагою до людей похилого віку, осіб з інвалідністю, людей із хронічними захворюваннями та домогосподарств, очолюваних однією особою. З огляду на потужні тенденції цифровізації в Україні та вплив війни на інфраструктуру, енергетичні системи й цифрові послуги, особливу увагу необхідно приділяти тим, хто не має цифрового доступу, та наслідкам відключень електроенергії.

- **Усунути бар'єри в доступі до публічних послуг і транспорту:** активізувати зусилля з усунення бар'єрів доступності в публічній інфраструктурі, послугах і транспорті, зокрема для людей похилого віку й осіб з інвалідністю, та розширити доступ до допоміжних засобів на основі оцінки потреб.
- **Усунути бар'єри цифрового доступу та розробити офлайн-альтернативи:** оскільки цифровізація є чіткою траєкторією доступу до державної підтримки, розробити та впровадити стратегію, яка (а) зменшить розриви в цифровому доступі та цифровій грамотності, зокрема для людей похилого віку й осіб з інвалідністю, та (б) розширить охоплення людей, виключених із цифровізованих механізмів. З огляду на вплив війни на енергетику та пов'язану з нею функціональність цифрових систем, вкрай важливо мати обхідні рішення, плани дій у надзвичайних ситуаціях та альтернативи для забезпечення безперервного доступу до послуг.
- **Усунути бар'єри в доступі до системи соціального захисту:** доступ до соціального захисту й надалі ускладнюється браком обізнаності, документальними труднощами, відсутністю або недоступністю послуг та обмеженою спроможністю надавачів у деяких районах. Усунення цих бар'єрів має бути пріоритетом з огляду на критичну важливість соціального захисту для виживання та добробуту людей. Крім того, необхідно стандартизувати належні практики в межах системи соціального захисту, як-от ширше використання мобільного надання послуг, міжмуніципальна співпраця та посилення партнерств із механізмами захисту на рівні громади, як-от соціальні фасилітатори чи громадські організації, задля оптимізації використання ресурсів.
- **Посилити підтримку у сфері психічного здоров'я та психосоціальну підтримку задля розширення шляхів інтеграції:** цього можна досягти через посилення діяльності з надання ПЗПСП на рівні громади, охоплення людей похилого віку, які живуть наодинці, підтримку осіб, що здійснюють догляд, та інтеграцію ПЗПСП у реагування на переміщення — від евакуації до довгострокового рішення.
- **Усунення документальних бар'єрів і бар'єрів правової обізнаності:** посилити обізнаність про права та розширити доступ до системи безоплатної правничої допомоги (БПД) для усунення інформаційних, документальних і правових бар'єрів. Пріоритетними напрямками для системи БПД мають стати усунення бар'єрів для реєстрації прав власності на житло, доступу до компенсації, реалізації свободи пересування, а також доступу до працевлаштування й соціального захисту.
- **Розширення доступу до працевлаштування через гнучкість і наявність послуг догляду:** сприяти перекваліфікації та гнучким формам роботи з огляду на демографічні зміни й зростання поширеності особливих потреб, щоб розширити доступ до працевлаштування для осіб з інвалідністю, самотніх осіб, що здійснюють догляд, ВПО та інших, хто стикається з бар'єрами. Розширити послуги денного догляду, догляду вдома та тимчасового догляду (respite), щоб дати особам, що здійснюють догляд, насамперед самотнім жінкам — головам домогосподарств, змогу шукати роботу.
- **Задіяння Рад ВПО задля ширшої участі громадськості:** місцевим органам влади слід проактивно задіювати Ради ВПО для інформування оцінювання потреб, місцевого планування та прийняття рішень. Ради ВПО є важливим механізмом сприяння значущій участі громадськості, що забезпечує врахування поглядів ВПО в місцевій політиці та програмах. Крім того, Ради ВПО відіграють важливу роль у виявленні специфічних для переміщення потреб і бар'єрів, що мають значення для розроблення державних програм на центральному рівні.

Опитування з питань захисту

Опитування з питань захисту в Україні надає загальнонаціональний аналіз доступу людей до прав і послуг, з основним акцентом на внутрішньо переміщених особах, особах, що повертаються, та інших людях, безпосередньо постраждалих від війни. Мета опитування — інформувати дії Уряду України, а також заінтересованих сторін із гуманітарних питань і питань відновлення.

Цілі «Опитування з питань захисту в Україні»:

Надання аналізу у сфері захисту: опитування, засноване на підході, що ґрунтується на правах людини, забезпечує аналітичний огляд ситуації у сфері захисту внутрішньо переміщених осіб (ВПО), осіб, що повертаються, та інших осіб, безпосередньо постраждалих від війни, включно з їхнім доступом до прав і послуг у різних секторах.

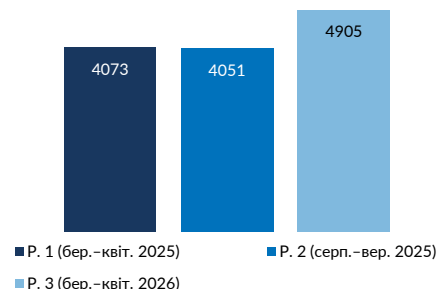
Сприяння принципу «Нікого не залишити осторонь»: опитування враховує вік, стать, інвалідність, а також поширеність особливих потреб, що дає змогу визначити групи, які можуть стикатися з особливими або підвищеними ризиками й бар'єрами.

Інформування довгострокових рішень щодо переміщення: виявлення специфічних для переміщення потреб і бар'єрів допомагає інформувати планування та програмування, спрямоване на підтримку довгострокових рішень для ВПО.

Опитування з питань захисту №3 містить аналіз понад 13 000 інтерв'ю, проведених у три періоди упродовж року — з квітня 2025 року до квітня 2026 року (рівень довіри 95%, гранична похибка 0,86%). Кількісний аналіз доповнюється якісною інформацією з 476 інтерв'ю з ключовими інформантами, проведених у 51 громаді упродовж трьох раундів опитування.

Збір даних відбувався з березня до квітня 2025 року (Опитування з питань захисту №1), з серпня до вересня 2025 року (Опитування з питань захисту №2) та з березня до квітня 2026 року (Опитування з питань захисту №3). Окрім кумулятивного аналізу за весь рік (позначеного як «загалом»), Опитування з питань захисту №3 також містить порівняльний аналіз, де це доречно, із зазначенням відповідних тенденцій і закономірностей, що спостерігалися протягом року. Методологічна примітка наведена в додатку.

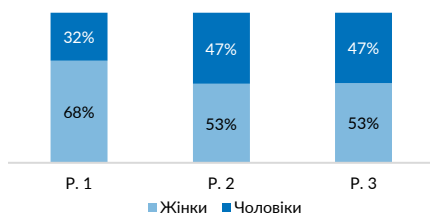
Кількість опитувань за раундом

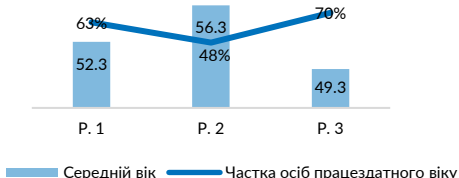
Демографічний огляд та ситуація з переміщенням

Вік і стать: із 13 000 респондентів 58% — жінки та 42% — чоловіки. Середній розмір домогосподарства (2,4 особи) залишався сталим упродовж трьох періодів збору даних. Середній вік респондентів становить 52,4 року. 39% респондентів досягли непрацездатного віку, тоді як 61% — працездатного віку. Середній вік та частка участі в опитуванні людей працездатного віку різнилися в межах трьох опитувань. Серед осіб працездатного віку 35% повідомили, що працюють (повний робочий день, неповний робочий день або самозайняті), тоді як 21% повідомили, що не мають роботи, причому більшість із них (81%) не зареєстровані в державній службі зайнятості.

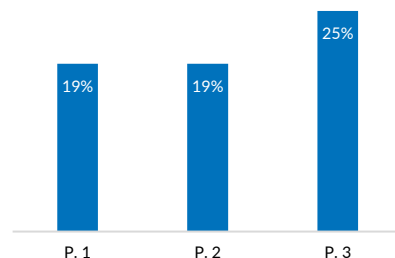
Респонденти за статтю

Середній вік і частка осіб працездатного віку

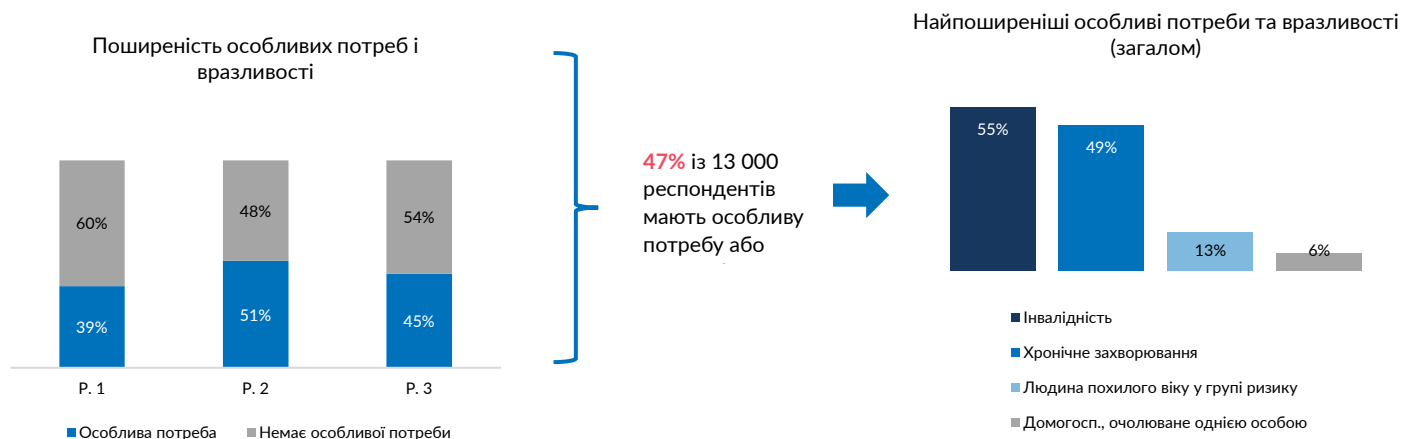

Повідомлений рівень безробіття

Поширеність особливих потреб і вразливостей: 47% респондентів повідомили, що вони самі або хтось із членів їхньої родини мають особливу потребу чи вразливість. Інвалідність є найпоширенішою особливою потребою серед респондентів. Серед 55% респондентів з інвалідністю (63% чоловіків, 49% жінок) переважна більшість (93%) мала визнану інвалідність. Майже

45% респондентів страждають від хронічного захворювання (41% чоловіків, 48% жінок). 13% — це люди похилого віку у групі ризику (15% жінок, 11% чоловіків), насамперед особи похилого віку без належної соціальної підтримки або uzалежнені від послуг догляду, тоді як понад 6% — це домогосподарства, очолювані однією особою, переважно жінками.

Ситуація з переміщенням: більшість респондентів (77%) — це внутрішньо переміщені особи (ВПО), 15% — особи, що повернулися (87% у межах України, 13% з-за кордону), а 8% — непереміщені респонденти, які постраждали від війни. Майже 20% усіх респондентів проживають у місцях тимчасового проживання (МТП), а 29% респондентів проживають у 30-кілометровій зоні вздовж лінії фронту. Із усіх респондентів 34% наразі проживають на сході, 18% — на заході, 17% — на півночі, 14% — у центрі, 13% — на півдні та майже 5% — у Києві. Нижче наведено розподіл респондентів опитування домогосподарств за областями поточного та початкового проживання.

Поточна область

Область походження

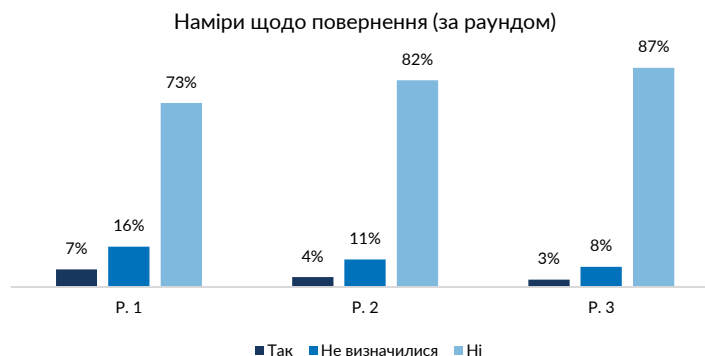

476 ключових інформантів у 51 громаді оцінили ситуацію з переміщенням у своїх громадах загалом як стабільну, зазначивши небагато нових прибуттів, від'їздів чи повернень. У 2-му раунді опитування ключові інформанти вказали на більшу плінність ситуації з переміщенням порівняно з 1-м раундом. У 3-му раунді ситуацію з переміщенням знову описали як здебільшого стабільну з помітним зростанням кількості від'їздів із громад. Частка таких повідомлених від'їздів ВПО була вищою у прифронтових громадах (34%), що вказує на вторинне переміщення.

Ключові інформанти про ситуацію з переміщенням (за раундом)
(нерепрезентативно)

Наміри на майбутнє: серед 77% ВПО, які взяли участь в опитуваннях, 5% висловили намір повернутися, 12% не визначилися, а 81% не планували повертатися. Решта воліли не відповідати на це запитання. Спостерігалось стабільне зниження намірів повернутися упродовж трьох раундів опитування зі зростанням кількості респондентів, які не визначилися або наразі не планують повертатися. Це свідчить про зростання тенденції до тривалого переміщення та потребу в підтримці місцевої інтеграції, зокрема через соціальну адаптацію задля довгострокових рішень.

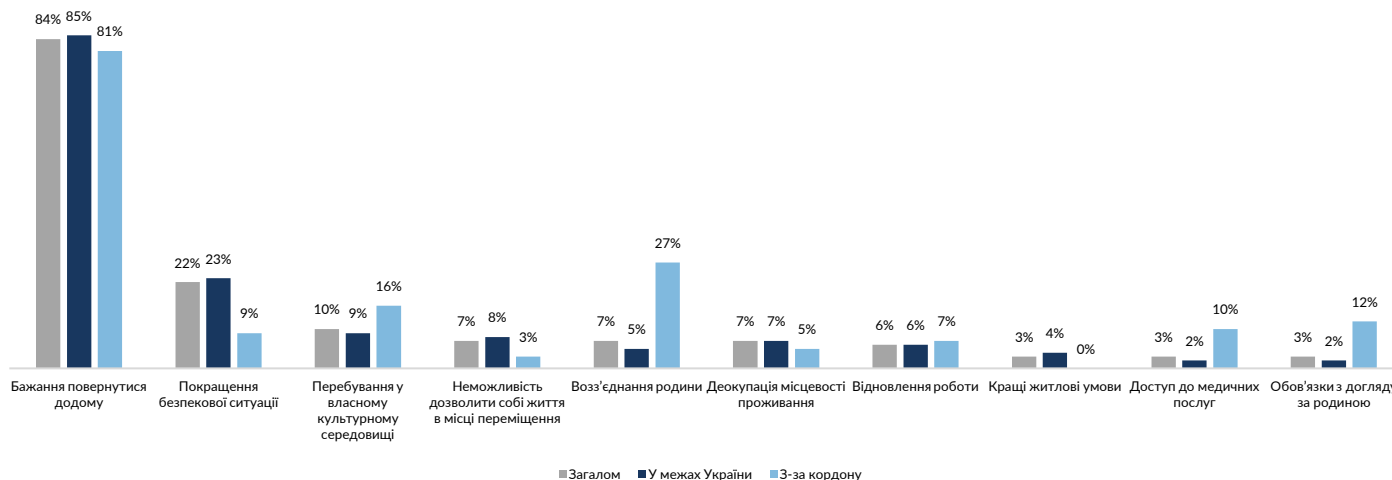

Чоловіки частіше не планували повертатися (83%), ніж жінки (79%). Вік також має значення: середній вік респондентів із наміром повернутися становить 57 років, тоді як для тих, хто не визначився або не планує повертатися, — 53 роки.

Серед 93% респондентів, які не визначилися або наразі не планують повертатися, майже всі (97%) планують залишитися у своєму нинішньому місці проживання. Три головні причини, які унеможливають повернення або не дозволяють визначитися, пов'язані з безпековою ситуацією (74%), житловими проблемами (37%) та тимчасовою окупацією місцевості, де розташоване їхнє житло (35%). Інші чинники згадуються рідше.

Причини повернення: у середньому 15% респондентів, що повернулися, перебували в переміщенні 14,1 місяця до свого повернення, однак зі значними відмінностями між тими, хто повертався в межах України, і тими, хто повертався з-за кордону: для внутрішніх повернень середній час переміщення становить 13,3 місяця, тоді як для повернень біженців — 19,9 місяця.

10 головних причин повернення (загалом)

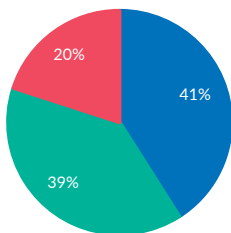

Хоча бажання повернутися додому було головною причиною повернення як для респондентів, що повернулися в межах України, так і для тих, хто повернувся з-за кордону, інші чинники повернення різняться залежно від місця переміщення. Для тих, хто повертався в межах країни, покращення безпекової ситуації є відносно важливішим чинником повернення, ніж для тих, хто перебував за кордоном. Ще одним чинником, що частіше сприяє внутрішнім поверненням, ніж поверненням з-за кордону, є доступність вартості життя в переміщенні. Бажання перебувати у власному культурному середовищі, возз'єднання родин та обов'язки з догляду за родиною, а також доступ до медичних послуг є поширенішими причинами повернень з-за кордону. Це узгоджується з результатами [моніторингу кордону УВКБ ООН](#) за звітний період цього опитування.

Безпека та захист

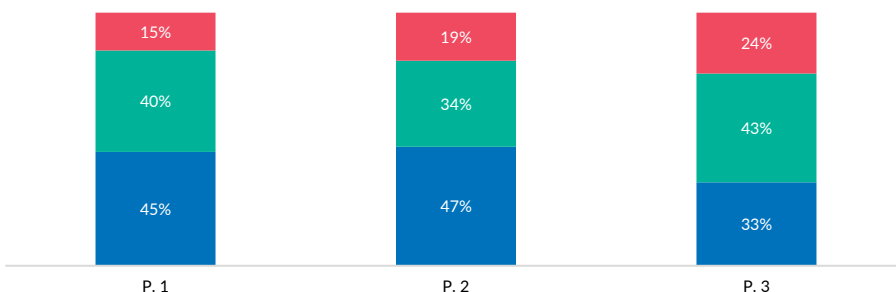
59% респондентів повідомили, що не почувуються в безпеці або почувуються лише певною мірою в безпеці. Цей показник погіршувався упродовж року, зрісши на 12% — з 55% у 1-му раунді опитування до 67% у 3-му раунді.

Чи відчуваєте ви в безпеці?
(загалом)

■ Так ■ Певною мірою ■ Ні

Чи відчуваєте ви в безпеці? (за раундом опитування)

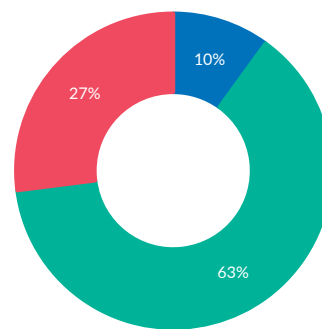
■ Так ■ Певною мірою ■ Ні

- Особи, що повернулися, та непереміщені респонденти, які постраждали від війни, повідомляють про негативне сприйняття безпеки на помітно вищому рівні — 83% і 82% відповідно, тоді як ВПО повідомляють, що не почувуються в безпеці або почувуються лише певною мірою в безпеці, на рівні 52%.
- Значущої різниці у сприйнятті безпеки між чоловіками та жінками немає. Респонденти віком понад 60 років мають менше занепокоєнь щодо безпеки: 46% почувуються в безпеці, тоді як серед молодших респондентів так почувуються лише 39%.
- Наявність особливих потреб сприяє більшому відчуттю небезпеки — 63%, що на 8% вище, ніж у домогосподарствах, де такі потреби відсутні. Відчуття небезпеки є особливо високим серед респондентів із хронічним захворюванням (67%) та серед домогосподарств, очолюваних однією особою (72%).
- Сприйняття безпеки є кращим у центральному та західному макрорегіонах, де занепокоєння висловлюють на рівні 41% і 30% відповідно, тоді як найвищий рівень занепокоєння спостерігається в Києві (72%) та південному макрорегіоні (72%), за якими близько йдуть східний (70%) і північний (68%) макрорегіони.

Серед тих 59% респондентів, які не почувуються в безпеці або почувуються лише певною мірою в безпеці, 27% повідомляють про значний негативний вплив безпекової ситуації на їхнє повсякденне життя, тоді як 63% повідомляють про певний негативний вплив, а 10% — лише про обмежений негативний вплив. Серед 20% респондентів, які повідомляють, що не почувуються в безпеці, частка тих, хто відчуває значний негативний вплив на своє життя, становить 48%.

Жінки повідомляють про вищий негативний вплив на своє життя (29%), ніж чоловіки (25%), як і респонденти старшого віку (29%) порівняно з молодшими (26%). Особи з особливими потребами зазнають найвищого негативного впливу — 31%, що на 8% більше, ніж респонденти без особливих потреб. Значний негативний вплив — на рівні 41% — відзначається серед домогосподарств, очолюваних однією особою.

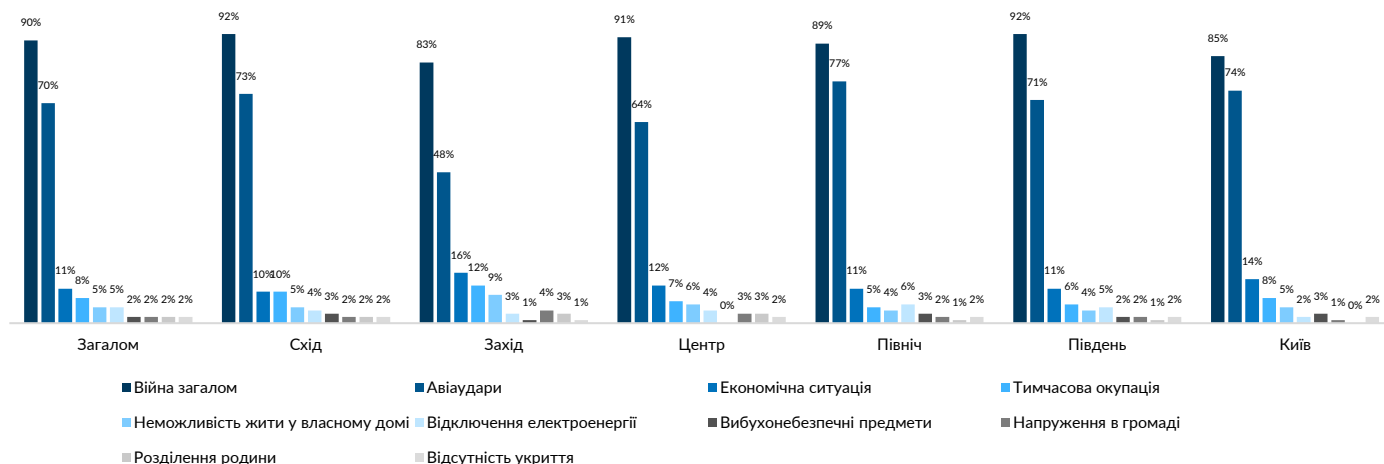
Вплив на повсякденне життя (загалом)

■ Обмежений негативний вплив ■ Певний негативний вплив
■ Значний негативний вплив

Війна загалом (90%), авіаудари зокрема (70%), економічна ситуація та страх бідності (11%), тимчасова окупація частин України (8%) та неможливість жити у власному домі (5%) є п'ятьма головними чинниками негативного сприйняття безпеки. Страх авіаударів зріс на 9% упродовж року, а страх відключень електроенергії — на 7%.

Головні причини негативного сприйняття безпеки за регіоном (загалом)

Пов'язані з війною страхи загалом та авіаудари зокрема є двома домінантними чинниками негативного сприйняття безпеки в усій країні, з меншою поширеністю в західному макрорегіоні. Страх авіаударів є найвищим на півночі та в Києві. Соціально-економічні занепокоєння є найвищими в західному макрорегіоні, де частіше повідомляють про страх бідності, занепокоєння через неможливість жити у власному домі та напруження в громаді. Страх відключень електроенергії є найвищим у північному та південному макрорегіонах, тоді як занепокоєння через напруження в громаді є підвищеними в центральних і західних регіонах.

Безпека та захист: наскільки добре ви справляєтеся?

- **Адаптуються:** 74% респондентів, які повідомляють про занепокоєння щодо безпеки, зазначають, що справляються добре або задовільно. Більшість вважає безпекову ситуацію напруженою, але вони здатні адаптуватися.
- **У стані стресу:** 22% респондентів зазначають, що вони ледь справляються, і їм важко долати страх, стрес, порушення звичного життя, невизначеність і непередбачуваність. Щоб упоратися, їм потрібні зусилля та стійкість.
- **Нестабільний стан:** 4% респондентів зазначають, що вони погано справляються або вже ледь витримують. Вони повідомляють про значний негативний вплив (76%) і частіше, ніж інші, повідомляють про соціально-економічні страхи.

Жінки на 1% частіше, ніж чоловіки, повідомляють про нестабільний стан подолання труднощів і на 7% частіше – про стан стресу. Так само респонденти віком понад 60 років частіше перебувають у стані стресу або в нестабільному стані – на рівні 24% і 5% відповідно, тоді як серед молодших респондентів ці показники становлять 21% і 3%. Поширеність особливих потреб має значення. 5% респондентів з особливими потребами повідомляють, що перебувають у нестабільному стані, тоді як 28% повідомляють, що перебувають у стані стресу. Ситуація є особливо складною для людей похилого віку у групі ризику, серед яких 8% повідомляють, що перебувають у нестабільному стані. Найбільше труднощів зазнають домогосподарства, очолювані однією особою: 14% зазначають, що погано справляються або ледь витримують за наявної безпекової ситуації.

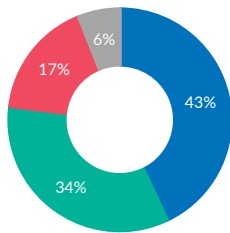
Люди похилого віку старше 60 років за наявності особливих потреб особливо нестабільні щодо подолання труднощів, і насамперед ті серед них, хто представляють домогосподарство, очолюване однією особою (18%). Серед них найбільше труднощів зазнають чоловіки (25%).

Загалом люди використовують позитивні механізми подолання безпекової ситуації, адаптуючи своє життя, наскільки це можливо, більше покладаючись на підтримку своїх родин і громад та більше спілкуючись із родиною й друзями. Деякі шукають якомога більше інформації про ситуацію або професійної підтримки у сфері психічного здоров'я, щоб краще справлятися. Про безпорадність чи негативні механізми подолання, насамперед самоізоляцію, повідомляють рідше. Такі негативні механізми подолання є дещо поширенішими серед респондентів віком понад 60 років, а також серед домогосподарств, у яких є особи із особливими потребами. Крім того, 3% планують переїхати в інше місце в межах України або навіть за кордон через безпекову ситуацію.

Евакуації

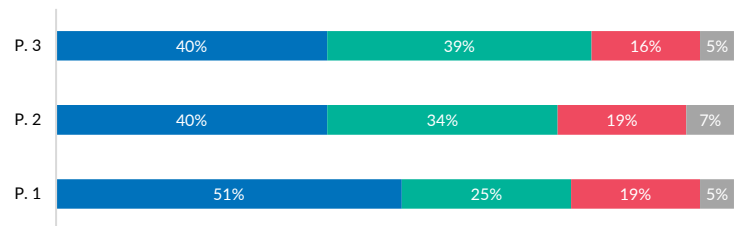
29% респондентів, опитаних у трьох раундах, проживають у 30-кілометровій зоні вздовж лінії фронту. Майже 43% респондентів мають намір залишити свої домівки в разі погіршення безпекової ситуації; понад третина (34%) не визначилися, а 17% не мають наміру залишати свої домівки. Упродовж року частка людей, які планують евакуюватися, знизилася на 11%, тоді як частка тих, хто вагається або не планує евакуюватися, зросла з 44% до 55%. Це свідчить про зростання потреби інвестувати в більш раннє залучення громад, які наражаються на ризик евакуації, щоб допомогти підготуватися до можливої евакуації.

Наміри щодо евакуації (загалом)

■ Так ■ Не визначилися ■ Ні ■ Волію не відповідати

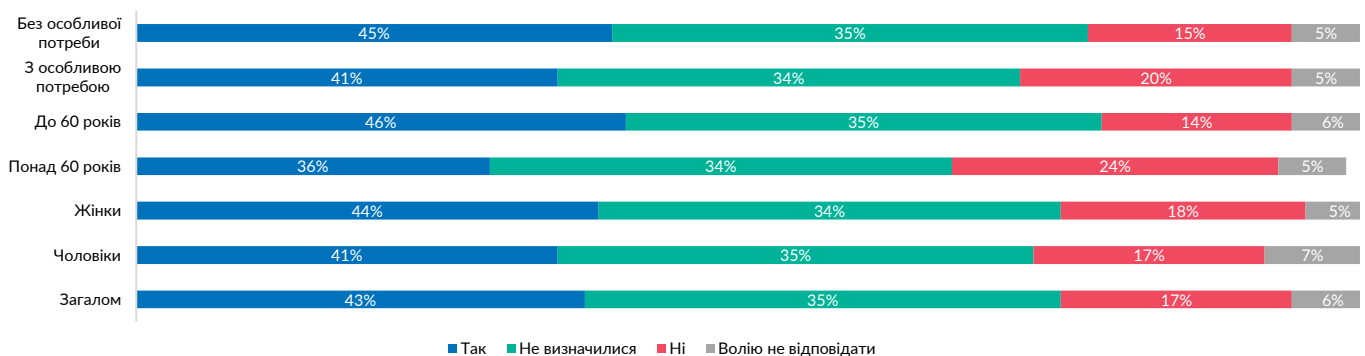
Наміри щодо евакуації (за раундом)

■ Так ■ Не визначилися ■ Ні ■ Волію не відповідати

- Наміри щодо евакуації серед жінок і чоловіків є подібними, причому чоловіки дещо більше схильні уникати евакуації. Варто зазначити, що чоловіки найчастіше воліли не відповідати на це запитання.
- Вік має найбільше значення під час прийняття рішення про те, чи евакуюватися в разі погіршення безпекової ситуації. Респонденти віком понад 60 років (із середнім віком 68 років) найменш схильні до евакуації, демонструючи найнижчу частку респондентів із наміром евакуюватися (36%) та найвищу частку тих, хто не має наміру евакуюватися (24%). Натомість молодші респонденти (із середнім віком 43 роки) найбільш схильні до евакуації в разі погіршення ситуації (46%).
- Наявність особливих потреб також впливає на наміри щодо евакуації. Респонденти з особливою потребою, як правило, менш схильні до евакуації: 20% повідомляють про відсутність намірів евакуюватися, що на 5% більше, ніж серед респондентів без особливої потреби.

Наміри щодо евакуації в порівнянні (загалом)

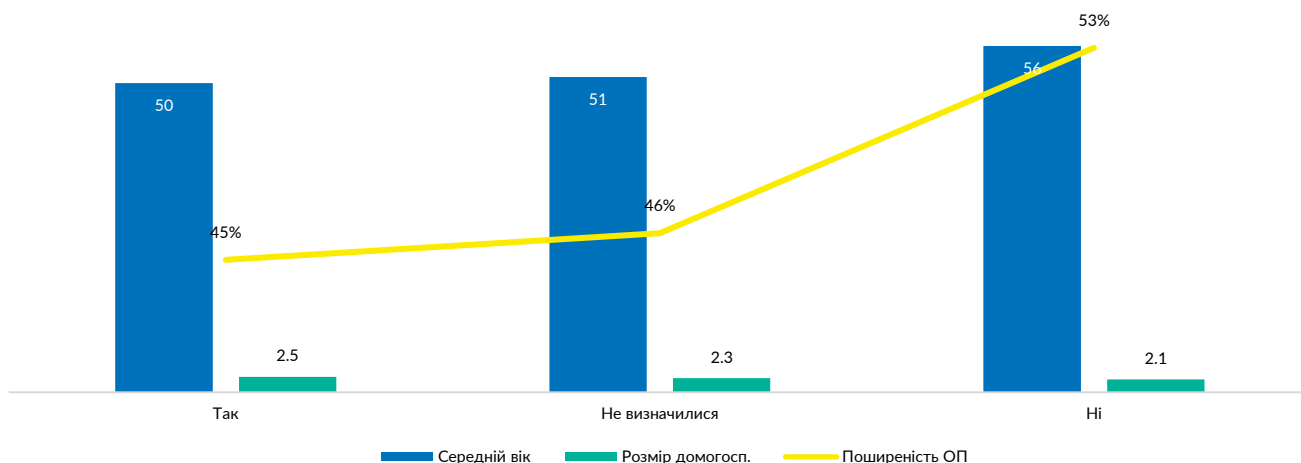
■ Так ■ Не визначилися ■ Ні ■ Волію не відповідати

- Жінки віком понад 60 років (середній вік респондентів — 69 років) з особливою потребою найменш схильні до евакуації в разі погіршення безпекової ситуації: понад 30% повідомляють про відсутність наміру евакуюватися.
- Чоловіки віком понад 60 років (середній вік респондентів — 68 років) з особливою потребою найчастіше не визначилися щодо того, чи евакуюватися в разі погіршення безпекової ситуації, — 36%.

У всіх трьох періодах опитування середній вік, розмір домогосподарства та наявність особливих потреб впливають на намір евакуюватися: зі зростанням віку опитуваних знижується відсоток готових евакуюватися, водночас спостерігається збільшення малих домогосподарств серед людей старшого віку. Крім того, серед людей, які не мають наміру виїжджати або ще не визначилися, частка людей з особливими потребами вища.

Намір евакуюватися (загалом): середній вік, розмір домогосподарства, поширеність ОП

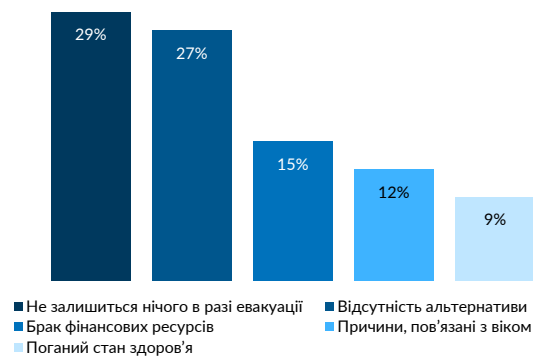
Люди, які найбільш схильні залишитися або відкласти евакуацію, — це переважно особи старшого віку, які часто проживають у домогосподарствах з однієї-двох осіб і мають вищий рівень вразливості.

Для 17% респондентів, які не мають наміру евакуюватися, головними причинами залишитися є такі: 29% зазначили, що це їхній дім і вони бояться втратити все, якщо евакуюються, тоді як 27% не знають, куди їхати, або не мають альтернативного місця, куди можна поїхати. Хоча ці дві причини стабільно згадувалися як дві головні причини не евакуюватися в усіх трьох опитуваннях, у третьому раунді значно вища частка (38%) не мала наміру евакуюватися через страх втратити все, тоді як відсутність альтернативи згадувалася рідше (18%), ніж у попередніх раундах.

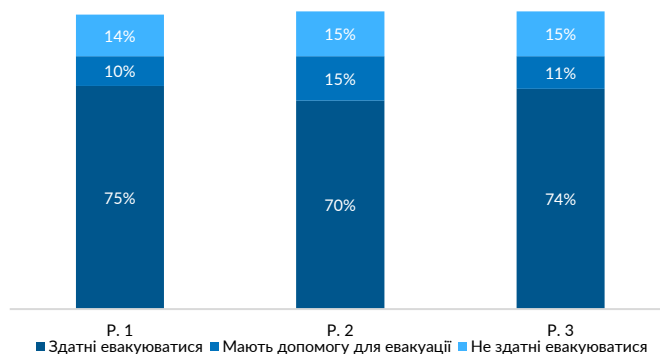
15% повідомили про брак фінансових ресурсів для евакуації, тоді як понад 9% зазначили поганий стан здоров'я як перешкоду. 12% респондентів зазначили, що з огляду на свій вік воліють прожити решту життя тут і померти вдома. Середній вік цих респондентів становить 67 років. Майже 6% були стурбовані тим, що їх погано приймуть в іншому місці, 4% працюють у своєму нинішньому місці перебування, а 3% побоюються, що не зможуть повернутися після від'їзду.

Серед 77% респондентів, які мають намір евакуюватися або не визначилися, переважна більшість — 85% — зможуть евакуюватися самостійно чи за підтримки родини або сусідів. Однак 15% респондентів зазначили, що їм знадобиться допомога для евакуації, але вони не знають, хто міг би їм допомогти, або навіть зазначили, що, на їхню думку, вони не зможуть евакуюватися. Це співвідношення змінюється серед тих, хто має твердий намір евакуюватися: 89% здатні евакуюватися, тоді як майже 11% зазначають, що їм знадобиться допомога або вони не зможуть евакуюватися взагалі; серед тих, хто не визначився, це співвідношення становить 79% до 21%. Ці закономірності залишалися сталими з незначними відмінностями упродовж трьох раундів опитування.

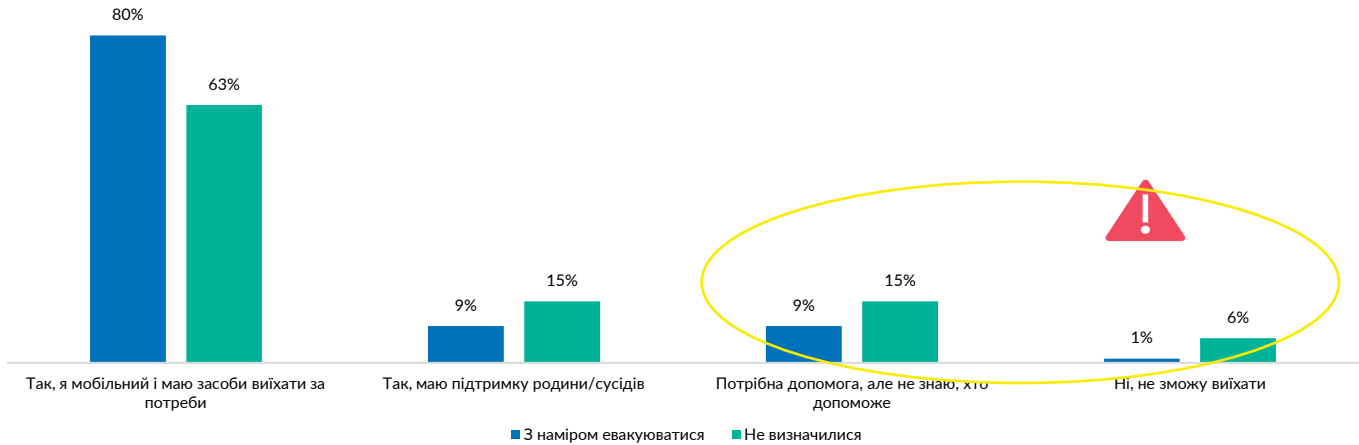
Не евакуюються: п'ять головних причин (загалом)

Можливість евакуації (за раундом)

Здатність до евакуації за наміром щодо евакуації (загалом)

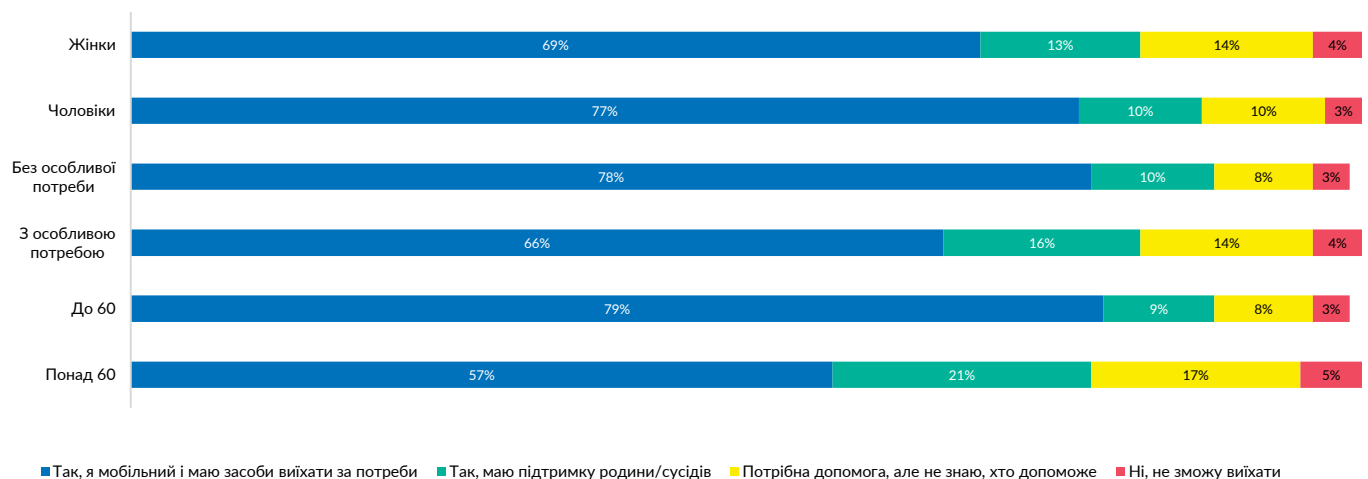
Серед 43% респондентів із наміром евакуюватися понад 80% є самостійними та мають засоби, щоб виїхати за потреби. 9% поклалися б на підтримку родини або сусідів. 9% знадобилася б допомога для евакуації, але вони не знають, хто міг би їм допомогти. Лише небагато респондентів (1%) зазначили, що не змогли б евакуюватися взагалі.

Серед 34% респондентів, які не визначилися, 63% є самостійними та мають засоби, щоб виїхати за потреби. 15% поклалися б на підтримку родини або сусідів. 15% знадобилася б допомога для евакуації, але вони не знають, хто міг би їм допомогти, а 6% вважають, що не змогли б евакуюватися взагалі, навіть якщо вирішили це зробити.

Вік, наявність особливих потреб і стать мають значення в процесі ухвалення рішення щодо евакуації серед 77% респондентів, які мають намір евакуюватися або не визначилися:

- 22% респондентів віком понад 60 років знадобилася б допомога або вони вважають, що не зможуть евакуюватися взагалі, що на 11% більше, ніж серед молодших респондентів.
- 18% респондентів з особливими потребами не зможуть евакуюватися самостійно, що на 7% більше, ніж серед респондентів без особливих потреб.
- Жінки частіше повідомляють, що не можуть евакуюватися (18%), ніж чоловіки (13%).

Здатність до евакуації: у порівнянні (загалом)

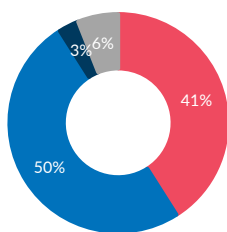

Жінки віком понад 60 років з особливою потребою мають найменшу здатність до евакуації, навіть якщо вони мають такий намір або не визначилися: 30% повідомляють про наявність бар'єрів.

Психосоціальна безпека

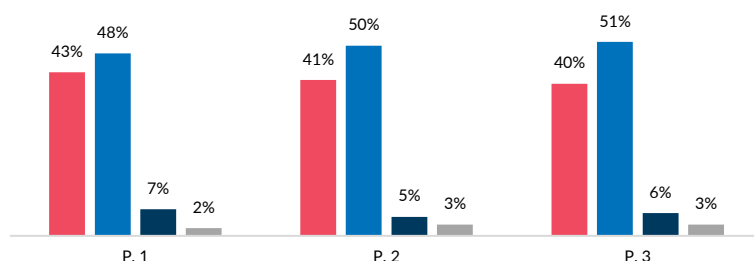
41% респондентів повідомляють про занепокоєння, пов'язані з психічним здоров'ям та психосоціальною безпекою (занепокоєння ПЗПСП), зокрема стрес, тривожність і депресію. Упродовж трьох опитувань простежується незначна тенденція до зниження повідомлених занепокоєнь ПЗПСП.

Занепокоєння щодо психічного здоров'я та психосоціальної безпеки (загалом)

■ Так ■ Ні ■ Не знаю ■ Волю не відповідати

Занепокоєння щодо психічного здоров'я та психосоціальної безпеки (за раундом)

■ Так ■ Ні ■ Не знаю ■ Волю не відповідати

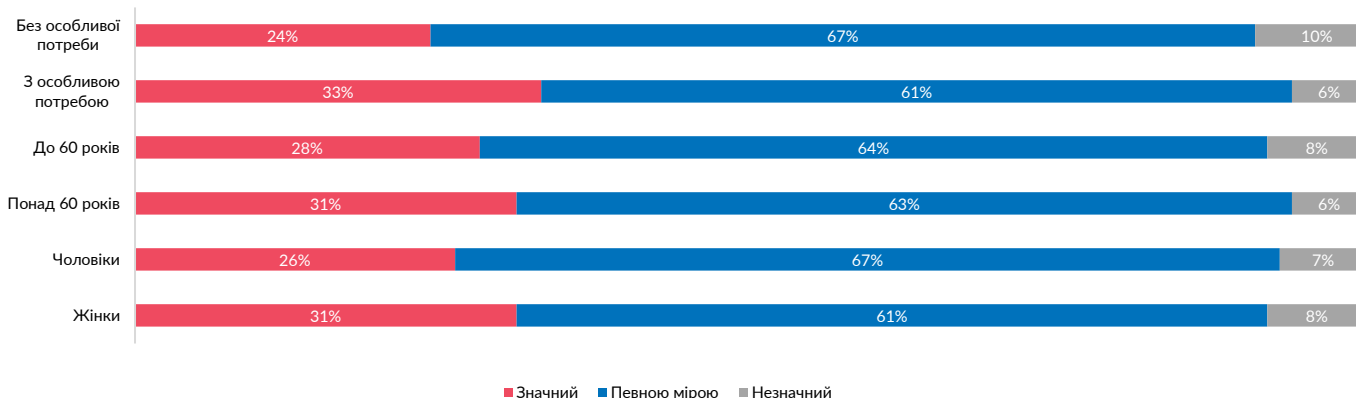
- ВПО повідомляють про занепокоєння щодо свого психічного здоров'я на рівні 40%, тоді як серед осіб, які постраждали від війни, цей показник є вищим (43%), а найвищим - серед респондентів, що повернулися (47%).
- Занепокоєння щодо свого психічного здоров'я є вищим серед жінок (45%) і нижчими серед чоловіків (37%). Серед респондентів старше 60 років цей показник вищий (44%), ніж серед молодших респондентів (40%).
- Занепокоєння щодо власного психічного здоров'я є значно вищими серед людей з особливими потребами — на рівні 52%. Вони є особливо високими серед людей похилого віку у групі ризику (50%), респондентів із хронічними захворюваннями (57%) та домогосподарств, очолюваних однією особою (60%).

- Навантаження на психічне здоров'я є високим для жінок віком понад 60 років з особливою потребою: 60% повідомляють про занепокоєння щодо психічного здоров'я. Серед осіб цього профілю цей показник зростає до 65% серед тих, хто повернувся, і до 66% серед респондентів, які постраждали від війни.
- Домогосподарства, очолювані самотніми жінками, повідомляють про особливо високе навантаження на психічне здоров'я: 67% повідомляють про занепокоєння щодо психічного здоров'я з незначними відмінностями залежно від віку.

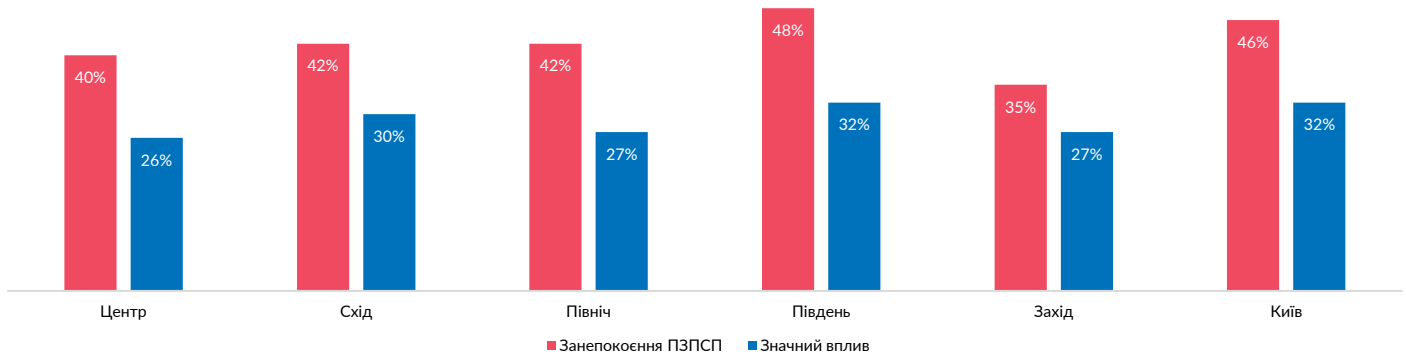
Серед 41% респондентів, які повідомляють про занепокоєння щодо психологічного здоров'я, спостерігаються різні рівні впливу: 64% зазначили, що їхнє психічне здоров'я та психосоціальна безпека зазнають певного впливу, тоді як 29% респондентів зазнають значного негативного впливу, оскільки щодня переймаються цим і наближаються до межі своєї стійкості. Лише 8% повідомляють про незначний вплив.

Вплив на психічне здоров'я: порівняння (загалом)

■ Значний ■ Певною мірою ■ Незначний

Занепокоєння щодо психологічного здоров'я та значний негативний вплив за макрорегіоном (загалом)

Застереження щодо психологічного здоров'я є найвищими серед респондентів у південному макрорегіоні, де про це повідомляють 48%, за якими слідують респонденти з Києва (46%). Негативний вплив навантаження на психічне здоров'я і на повсякденне життя також повідомляється як найвищий на півдні та в Києві — 32%.

Психічне здоров'я: наскільки добре ви справляєтеся?

- **Адаптуються:** 83% респондентів, які повідомляють про занепокоєння щодо психічного здоров'я, зазначають, що справляються добре або задовільно. Більшість вважає ситуацію складною для свого психічного здоров'я, але вони здатні адаптуватися.
- **У стані стресу:** 14% респондентів зазначають, що вони ледь справляються, і вважають війну, що триває, та невизначеність стресовими й важкими для подолання.
- **Нестабільний стан:** 4% респондентів зазначають, що вони погано справляються або вже ледь витримують. Вони повідомляють про значний негативний вплив на своє психічне здоров'я та психосоціальну безпеку.

Особи, що повернулися, та ті, хто постраждав від війни, повідомляють про стан стресу або нестабільний стан на підвищеному рівні — 20% і 21% відповідно. Вік, стать і наявність особливих потреб також мають значення: жінки повідомляють про стан стресу або нестабільний стан на рівні 19% — на 5% більше, ніж чоловіки; респонденти віком понад 60 років повідомляють про такі стани на рівні 21% — на 6% більше, ніж молодші респонденти; тоді як респонденти з особливими потребами повідомляють про перебування в такій ситуації на рівні 24% — на 13% більше, ніж ті, хто не має особливих потреб. Ці показники є високими для респондентів з інвалідністю (22%), ще більше зростають для тих, хто має хронічні захворювання (28%), та людей похилого віку у групі ризику (29%) і сягають 34% для домогосподарств, очолюваних однією особою.

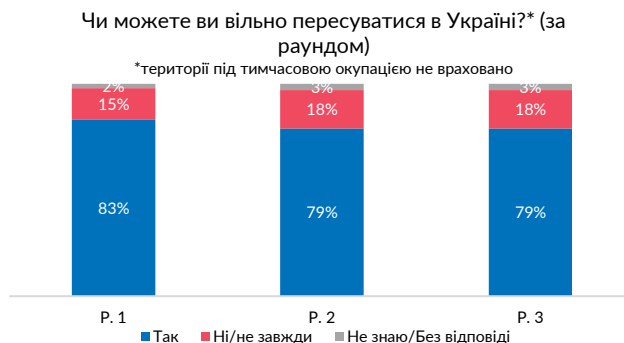
Домогосподарства, очолювані однією особою, віком понад 60 років, тобто здебільшого одинокі люди похилого віку повідомляють про найвищі рівні нестабільного стану або стану стресу — 41%. Ці показники є тривожно високими: 43% серед жінок і 46% серед чоловіків.

Загалом люди схильні застосовувати позитивні механізми подолання ситуативного впливу на своє психічне здоров'я та психосоціальну безпеку: намагаються зберігати своє життя якомога звичнішим і адаптуватися, де це потрібно (63%), більше покладаються на підтримку своїх родин і громад (34%) та більше спілкуються з родиною й друзями (33%). Деякі намагаються бути в курсі загальної ситуації в Україні, зазначаючи, що це допомагає їм бути краще підготовленими (10%), тоді як інші звертаються по професійну підтримку у сфері психічного здоров'я (5%). Про безпорадність чи негативні механізми подолання, насамперед самоізоляцію, повідомляє відносно небагато респондентів — 1% і 3% відповідно. Самоізоляція та безпорадність є дещо поширенішими серед респондентів віком понад 60 років і серед домогосподарств, у яких є член з особливою потребою (обидва показники підвищені на 1%). Крім того, лише небагато хто планує переїхати в інше місце в межах України або навіть за кордон (3%).

Свобода пересування та єдність родини

80% респондентів можуть вільно пересуватися Україні (території під тимчасовою окупацією не враховано), тоді як 17% повідомляють про певні обмеження свободи пересування. Порівняно з першим раундом опитування рік тому, у другому та третьому раундах спостерігалось незначне погіршення здатності людей вільно пересуватися — на 3%.

Чоловіки повідомляють про вищі обмеження свободи пересування — 21% порівняно з жінками (14%), і цей показник ще вищий серед молодших чоловіків із середнім віком 44 роки — 25%. Респонденти, які постраждали від війни, також повідомляють про вищі бар'єри для свободи пересування, ніж ВПО та особи, що повернулися, — 25%.

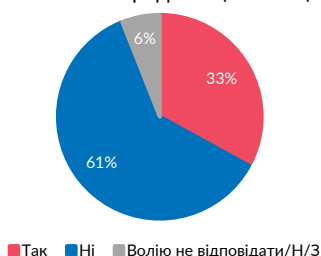

Респонденти з особливими потребами демонструють більше обмежень пересування — 22%, і цей показник ще вищий (понад 25%), якщо респонденти старші за 60 років. Зокрема, люди похилого віку у групі ризику та домогосподарства, очолювані однією особою, виокремлюються як дві категорії з найбільшими обмеженнями пересування — 28% і 32%.

Головними повідомленими перешкодами для свободи пересування є (а) пов'язані з безпекою, як-от авіаудари, страх мобілізації чи блокування; (б) пов'язані з недостатньою доступністю публічної інфраструктури та транспорту, зокрема вартість проїзду, а також проблеми з пересуванням, насамперед через брак необхідних допоміжних засобів; та (в) відсутність чи пошкодження документів. Крім того, поганий стан здоров'я широко згадується як чинник, що обмежує пересування людей, насамперед серед людей похилого віку та осіб з особливими потребами.

- Повітряні тривоги та ризики авіаударів є однією з головних причин, що обмежують свободу пересування людей (35%). Особи, що повернулися (52%), та респонденти, які постраждали від війни (45%), повідомляють про це обмеження частіше, ніж ВПО (30%). Жінки також повідомляють про такі занепокоєння частіше (46%), ніж чоловіки (41%), тоді як серед старших респондентів це занепокоєння є меншим (31%), ніж серед молодших (38%).
- 13% респондентів зазначають обмеження через брак безбар'єрної інфраструктури чи транспорту, а також брак допоміжних засобів пересування (крісла колісні, ходунки тощо). Ці обмеження є найвищими серед респондентів віком понад 60 років (19%) та осіб з особливими потребами (21%). Це обмеження також є підвищеним для ВПО (16%) порівняно з респондентами, які постраждали від війни (10%), та особами, що повернулися (10%).
- Загалом 21% респондентів не мають власного транспорту, а 8% не можуть дозволити собі громадський транспорт. ВПО частіше за інших повідомляють про відсутність власного транспорту (22%), тоді як цінові обмеження щодо громадського транспорту залишаються на рівні 8%. Це обмеження, за повідомленнями, також є вищим серед жінок: 23% повідомляють про відсутність власного транспорту, а 10% стикаються з ціновими обмеженнями (порівняно з 19% і 5% відповідно серед чоловіків).
- 23% повідомляють про обмеження свободи пересування через ризики мобілізації, а 11% — через блокування. Обидва показники значно вищі серед чоловіків — 41% і 20% відповідно — і є двома головними обмежувальними чинниками для чоловіків молодшого віку.
- Щодо доступу до цивільних документів та документів, що посвідчують особу, опитування підтверджує, що респонденти в підконтрольних Уряду районах України не стикаються зі значними бар'єрами в отриманні документів. Документальні труднощі є серйозними для мешканців України, які прибувають з тимчасово окупованих територій, а також серед новопереміщених осіб, зокрема евакуйованих.

Чи були ви розділені з членом найближчої родини? (загалом)

61% респондентів не зазнавали розділення родини, тоді як 33% були розділені з членами найближчої родини.

- Найчастіше респонденти розділені з однією чи кількома своїми дітьми (49%), батьками (37%) або чоловіком/дружиною (24%).
- Респонденти в західному макрорегіоні зазнавали розділення родини на підвищеному рівні — 41%, тоді як в інших макрорегіонах рівні розділення коливаються від 30 до 34%.
- Хоча 3% респондентів повідомили, що розділення родини було добровільним, головною причиною розділення родини є вимушене переміщення — як у межах, так і за межами України — на рівні 61% і 18% відповідно. 13% повідомляють про розділення сімей через заходи із забезпечення оборони, насамперед через мобілізацію.

Житлові, земельні та майнові права

Висока вразливість ВПО в сфері забезпечення житлом

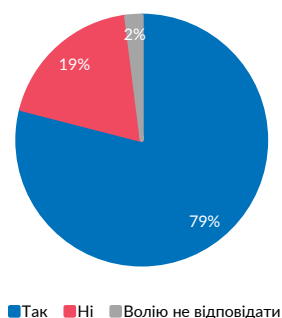
Опитування з питань захисту послідовно підтверджувало підвищену вразливість ВПО в сфері забезпечення житлом відповідно до результатів п'ятої Оцінки завданих збитків та потреб (RDNA 5). Разом ці результати демонструють кумулятивну вразливість ВПО в сфері забезпечення житлом за показниками володіння житлом, стану житла, документації та доступу до компенсації.

- **Проживання в місцях тимчасового проживання:** місця тимчасового проживання (МТП) — це форма забезпечення місцем для проживання на крайній випадок, доступну насамперед ВПО за відсутності альтернативи.
- **Проживання в орендованому житлі:** ВПО також значно частіше змушені жити в орендованому житлі. Серед 77% респондентів-ВПО з 13 000 опитаних домогосподарств 56% проживають в орендованому житлі, тоді як серед осіб, що повернулися, та респондентів, які постраждали від війни, так проживають лише 7%.
- **Проживання з родичами та друзями:** ще 13% ВПО проживають з родичами та друзями, що на 5% більше, ніж серед осіб, що повернулися, та інших респондентів, які постраждали від війни.
- **Нижчий рівень володіння житлом і гірший стан житла:** ВПО також повідомляють про нижчий рівень володіння житлом (77%), ніж непереміщені особи та особи, що повернулися (86%). Існують також значні відмінності у стані житла між ВПО та іншими респондентами: серед ВПО більше власників пошкодженого, зруйнованого та недоступного через окупацію житла — 57%.
- **Частіші перешкоди в реалізації компенсаційних прав:** хоча серед ВПО більше тих, чиє житло було пошкоджене чи зруйноване, вони також частіше стикаються з перешкодами у реалізації своїх компенсаційних прав: 56% повідомляють про таку ситуацію.

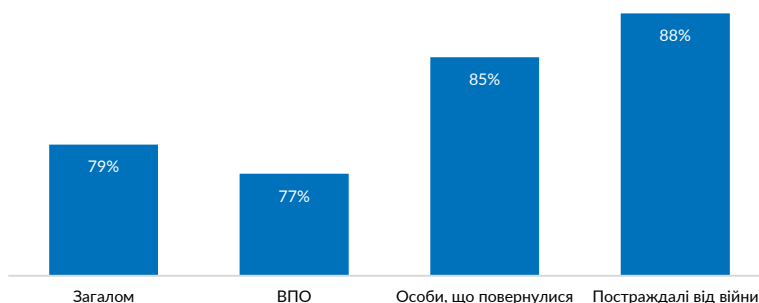
Права власності

Більшість — 79% респондентів — володіють будинком або квартирою в Україні. Володіння житлом є поширенішим серед старших респондентів віком понад 60 років (88%), ніж серед молодших (73%). Серед чоловіків та жінок рівень володіння житлом схожий. ВПО повідомляють про значно нижчий рівень володіння житлом (77%), ніж непереміщені респонденти, які постраждали від війни (88%), та особи, що повернулися (85%).

Володіння житлом (загалом)

Володіння житлом за ситуацією з переміщенням (загалом)

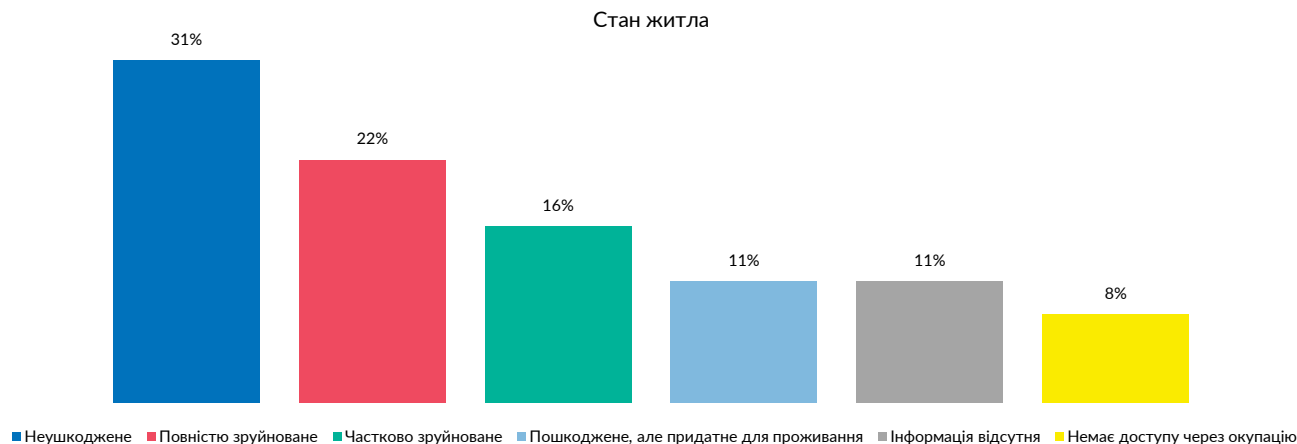

Брак дійсних правовстановлюючих документів і повної реєстрації права власності може ускладнювати реалізацію прав власності. Попри високі рівні повідомленого володіння житлом, лише 78% власників житла мають дійсний правовстановлюючий документ і реєстрацію права власності, що підтверджують їхнє право власності. 9% не мають або мають лише часткове підтвердження права власності, тоді як 5% респондентів були невпевнені. Інші воліли не відповідати.

Документування та реєстрація права власності на житло, за повідомленнями, є кращими серед старших респондентів — 81%, тоді як 13% мають або не мають документів, або лише часткові документи, або були невпевнені. Молодші респонденти повідомляють про рівень документації 75%, тоді як 15% мають недостатню документацію або були невпевнені. 15% ВПО, які володіють житлом, і 12% серед осіб, що повернулися, та інших респондентів, які постраждали від війни, повідомляють про недостатню документацію та реєстрацію або невпевненість щодо неї.

Стан житла

Житло 31 % опитаних не ушкоджене. 38 % повідомляють, що їхня оселя повністю або частково зруйнована, а ще 8 % не мають доступу до свого житла через тимчасову окупацію частини території України. 11 % опитаних відзначають, що їхнє житло пошкоджене, але придатне для проживання. 11 % учасників опитування не мають відомостей про стан своїх осель.

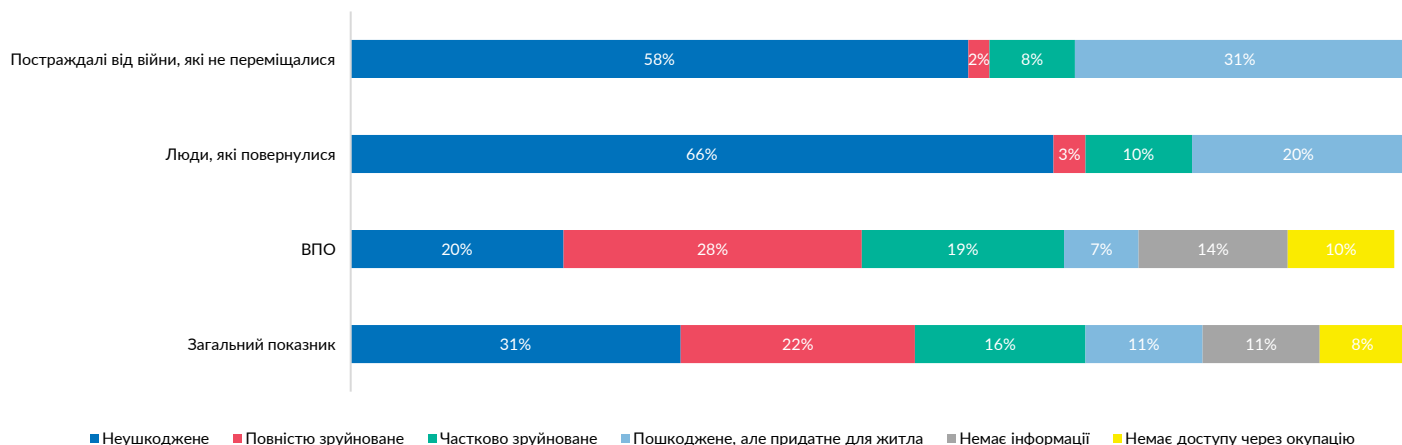

Попри те, що серед респондентів, старших за 60 років, кількість власників житла більша, ніж серед респондентів молодшого віку, серед них також менша частка із неушкодженим житлом (25 %), ніж серед молодших людей (35 %). Згідно з отриманими відповідями, у старшій віковій групі також на 10 % більша кількість повністю або частково зруйнованих осель.

Оцінка стану помешкань показує суттєві відмінності між станом житла у власності ВПО, людей, які повернулися після переміщення або евакуації, та інших постраждалих від війни респондентів, які не переміщалися.

- Зокрема, ВПО повідомляють про меншу кількість осель, які не зазнали пошкоджень, — 20 %, тоді як серед людей, які повернулися, мають неушкоджені домівки 66 % респондентів, а серед тих, хто не переміщався ця частка становить 58 %.
- Показники повністю або частково зруйнованого житла також є вищими для ВПО (47 %), тоді як для людей, які повернулися, та для постраждалих від війни, які не переміщалися, цей показник становить 13 % і 10 % відповідно. У цих групах вищими є показники пошкодженого, але придатного для проживання житла – 20 % і 31 % відповідно.
- Респонденти – ВПО також частіше повідомляють про відсутність доступу до осель через тимчасову окупацію та про відсутність інформації про стан житла (14 %), тоді як в інших групах такої тенденції не спостерігається.

Стан оселі за ситуацією переміщення

Серед ВПО у віці 60 років і старше кількість неушкодженого житла у власності є найменшою (17 %), а рівень повного руйнування житла — найвищим (32 %).

Доступ до процедури компенсації

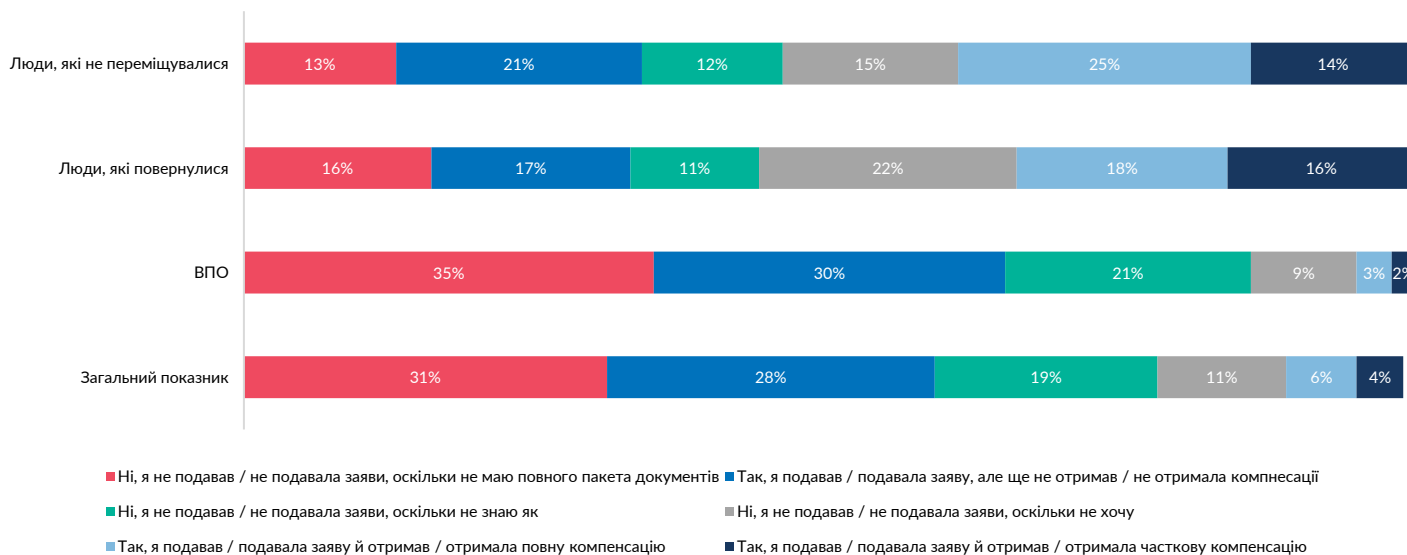
З 38 % респондентів, нерухоме майно яких було пошкоджене або зруйноване, близько 11 % повідомили, що отримали повну або часткову компенсацію. 28 % респондентів повідомили, що звернулися по компенсацію, але ще не отримали виплати.

50 % опитаних заявили про наявність перешкод в отриманні компенсації, зокрема через відсутність відповідної документації та незнання порядку отримання компенсації. Цей показник залишається високим для всіх груп: чоловіків і жінок, людей старшої та молодшої вікових груп, а також для людей з особливими потребами й людей, які таких потреб не мають.

Показник перешкод в отриманні компенсації за пошкоджене або зруйноване майно для ВПО істотно перевищує відповідний показник для людей, які повернулися, та для інших постраждалих від війни. Зокрема, лише 5 % ВПО повідомили про отримання повної або часткової компенсації, тоді як серед людей, які повернулися, та інших постраждалих від війни щонайменше часткову компенсацію отримали 34 % і 39 % відповідно. Це збільшує вразливість ВПО у сфері житла й порушує їхні житлові права.

Доступ до відшкодування за ситуацією переміщення

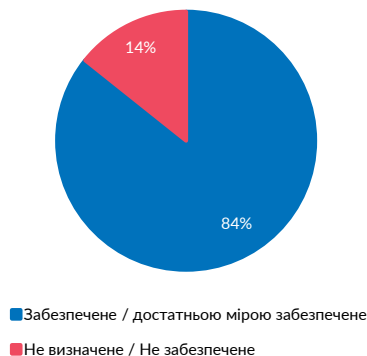
Лише 5 % ВПО, чиє житло зазнало пошкоджень або було зруйноване, повідомили про отримання часткової або повної компенсації. ВПО також стикаються з більшою кількістю перешкод в отриманні компенсації: 56 % ВПО повідомляють про брак необхідних документів або недостатню поінформованість про порядок отримання компенсації. ВПО частіше опиняються в ситуації невизначеності: 30 % ВПО вказали, що подали заяву на компенсацію, але ще не отримали виплати.

Трохи менше половини респондентів, оселі яких були пошкоджені або зруйновані (48 %), зареєстрували пошкодження у національному та/або міжнародному реєстрі збитків. 52 % опитаних не зробили цього тому, що не знали, як це зробити (36 %), або не бажали (16 %).

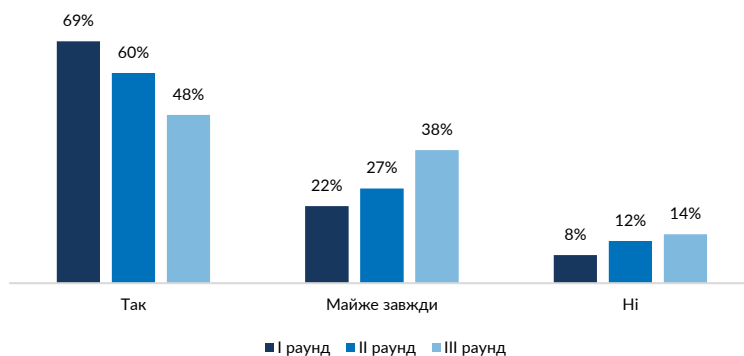
Безпека й гарантія права користування житлом

Понад 58 % учасників опитування почуваються в безпеці в тому житлі, де перебувають наразі, а 29 % почуваються в безпеці майже завжди. Натомість близько 12 % респондентів зазначають, що не почуваються в безпеці вдома. Якщо порівнювати ці дані з результатами першого раунду опитування, то можна спостерігати 6-відсоткове зростання. Здебільшого це пов'язано із воєнною ситуацією в цілому (51 %), тоді як серед інших причин — небезпечне розміщення будівлі, зокрема поблизу лінії фронту (27 %), перебування в житлі, що не є власним (18 %), небезпечні умови проживання (17 %) та відсутність умов для забезпечення приватності (6 %). Для 36 % переміщених людей перебування в житлі, що не є власним, є основним чинником, що спричиняє почуття небезпеки в місці проживання.

Забезпечення права на проживання

Чи почуваєтесь ви в безпеці в тому місці, де зараз проживаєте?
(Дані I, II і III раундів)

Переважна більшість респондентів (84 %), які проживають у рідних або друзів, винаймають житло або живуть в місцях тимчасового проживання для внутрішньо переміщених осіб (МТП ВПО), зазначають, що їхнє право оренди й проживання забезпечене або достатньою мірою забезпечене. Для 14 % респондентів ситуація із забезпеченням права користування житлом є непевною, а в окремих випадках — вкрай нестабільною через загрозу виселення. Під час третього раунду опитування було зафіксовано найвищий (порівняно з I і II раундом) показник нестабільності в забезпеченні права на проживання – 16 %. Для ВПО й інших постраждалих від війни показник відсутності гарантії в користуванні житлом перевищує відповідний показник для людей, які повертаються, 15–16 % і 4 % відповідно.

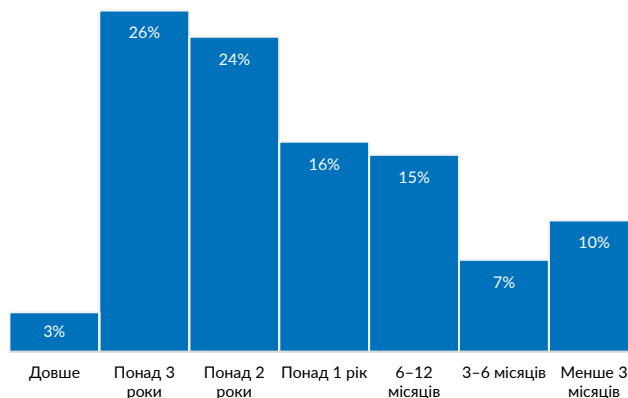
Попри високі показники гарантованого права на користування житлом, 58 % опитаних зазначили, що їхнє право користування підтверджується лише усною домовленістю. Майже 36 % мають письмовий контракт, тоді як понад 2 % респондентів не мають жодної документації.

Проживання ВПО в МТП і чинники, що перешкоджають зміні місця проживання

ВПО в місцях тимчасового проживання, які є формою їх розміщення в крайньому разі, є особливо вразливою категорією. Це також підтверджується результатами опитування. Згідно з даними [Кластера з питань захисту](#), станом на червень 2026 р. у понад 1 500 МТП на території України перебувало 70 500 ВПО.

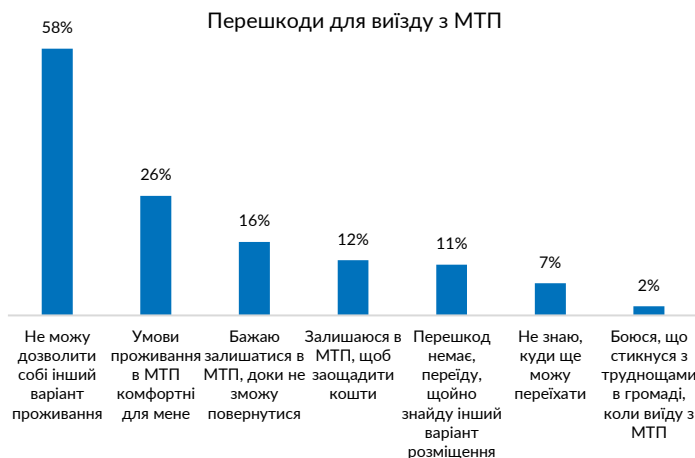
Згідно з результатами трьох раундів опитування, близько 20 % з 13 000 респондентів розміщувалися в МТП. Це становить 25 % від всіх ВПО, які взяли участь в одному з трьох раундів. Більш як дві третини (69 %) респондентів, які проживають в МТП, перебувають там щонайменше впродовж останнього року, тоді як понад чверть (29 %) опитаних перебуває в МТП понад три роки. Настільки тривале перебування в МТП створює ризики узалежнення від допомоги й створює передумови для тривалої дезінтеграції, що підкреслює необхідність пошуку системних рішень.

Як довго ви проживаєте в МТП?

Чинники, які перешкоджають зміні місця проживання та виїзду з МТП:

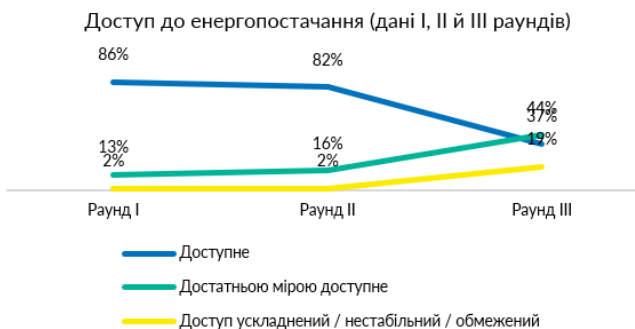
- Брак фінансової спроможності. Брак коштів для оплати альтернативних варіантів розміщення є найбільшою перешкодою для виїзду з МТП (58 %). Близько 12 % опитаних залишаються в МТП, щоб заощадити кошти, про що частіше зазначають молоді жінки, у яких в родині є людина з особливими потребами (14 %).
- Стабільність за відсутності альтернативних варіантів. 26 % респондентів зазначають, що почуваються комфортно в МТП, а 16 % — просто чекають можливості повернутися додому. Це призводить до тривалого перебування в МТП за відсутності можливості повернутися.
- Безвихідь. Приблизно 7 % не знають, куди можуть переїхати, цей показник становить 11 % для літніх людей з особливими потребами, що вказує на необхідність масштабування послуги соціальної адаптації.

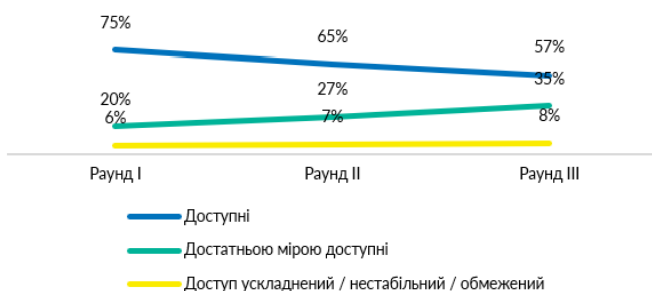
11 % опитаних зазначили, що не стикаються із жодними перешкодами й планують виїхати з МТП, щойно знайдуть інше житло. Це вказує на те, що із часом змінилося саме призначення МТП, оскільки лише невелика частина їхніх мешканців використовує МТП за їхнім початковим призначенням – як місце тимчасового й короткотривалого перебування для людей, які щойно перемістилися. Для усунення цієї розбіжності між закладеним призначенням МТП і практикою користування ними необхідно забезпечити обмежену в часі підтримку, що враховуватиме потреби людей, а також чіткий шлях ВПО до належного житла або соціального житла.

Базові потреби: енергопостачання, харчові продукти й вода

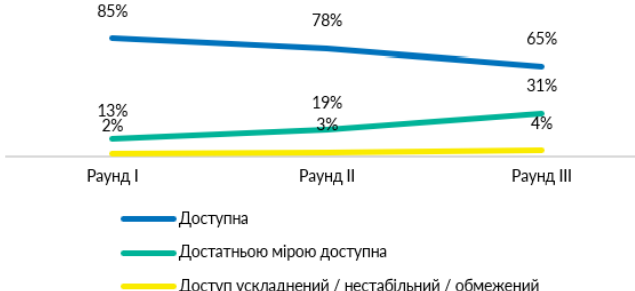
Дві третіх – три четвертих опитаних зазначили, що в цілому мають доступ до енергопостачання, харчових продуктів і води, тоді як чверть – одна третя респондентів заявили, що доступ обмежений або ускладнений. Дані різних раундів «Опитування з питань захисту» свідчать про очевидне ускладнення доступу до енергопостачання, харчових продуктів і води.

Доступ до харчових продуктів (дані I, II й III раундів)

Доступ до води (дані I, II й III раундів)

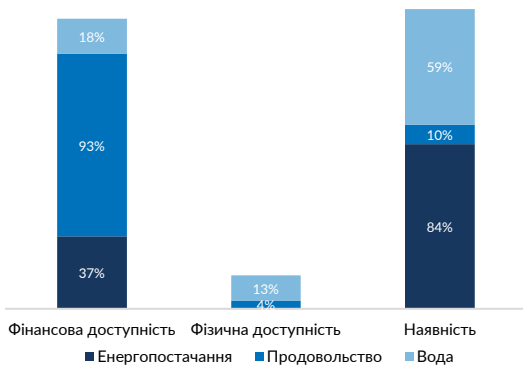
Проблеми з доступом до енерго- й водопостачання та харчових продуктів

Протягом року спостерігалось погіршення ситуації з доступом до енерго- й водопостачання та харчових продуктів. Найбільш суттєве погіршення спостерігається у сфері енергозабезпечення: 44 % опитаних визначили рівень енергозабезпечення як середній (порівняння: I раунд – 13 %, II раунд – 16 %). Також викликає занепокоєння той факт, що 19 % респондентів вказали, що доступ до енергозабезпечення ускладнений, нестабільний або обмежений. Це на 17 % перевищує показник попередніх опитувань. Спостерігається погіршення ситуації з доступом до харчових продуктів і води: частка людей, які визначають рівень доступу до харчових продуктів як середній, зросла на 15 %, а до води – на 18 %. Зросла кількість опитаних, які характеризують свій доступ до продовольства й води як ускладнений, нестабільний або обмежений, проте це зростання не таке різке.

- **Доступ до енергопостачання.** Під час III раунду опитування найбільш утрудненим був доступ до енергопостачання для постраждалих від війни, які не переміщалися, з котрих 25 % повідомили про ускладнений, нестабільний або обмежений доступ. Як свідчать дані III раунду опитування, цей показник залишається на тому самому рівні для груп, різних за статтю та віком, проте важливим чинником стає наявність особливих потреб: 24 % респондентів з особливими потребами повідомили про труднощі в доступі до енергопостачання, що на 8 % перевищує відповідний показник для людей без особливих потреб. Групою, для якої показник ускладненого доступу є найвищим, виявилися домогосподарства, очолювані самотніми людьми, – 30 %.
- **Доступ до харчових продуктів.** Літні люди з особливими потребами найчастіше повідомляють про ускладнений доступ до продовольства – на рівні 13 %, що на 5 % перевищує загальний показник III раунду. Цей показник зростає до 16 % у групі людей з хронічними хворобами й до 22 % – у групі людей, які мешкають самі. Доступ до продовольства є більш ускладненим для літніх жінок з особливими потребами (16 %), порівняно з чоловіками цієї групи (10 %).
- **Доступ до води.** Літні люди з особливими потребами частіше повідомляли про труднощі в доступі до води під час III раунду: 37 % визначили рівень доступу до води як середній, тоді як 5 % повідомили про більш ускладнений доступ до води. У південному регіоні доступ до води є більш утрудненим: 36 % опитаних визначили рівень забезпечення водою як середній, тоді як 6 % – як більш ускладнений.

Перешкоди в доступі до енерго- й водопостачання та продовольства здебільшого пов'язані з обмеженнями в їх наявності, а також із браком фінансової спроможності. Фізична доступність є менш поширеною перешкодою, що найбільше впливає на доступ до води (13 %), а найменше – до продовольства (4 %).

Перешкоди в доступі до енерго- й водопостачання та харчових продуктів

Енергопостачання. Основною перешкодою в доступі до енергії є її обмежена наявність (84 %). Порівняно з першим (55 %) та другим (53 %) раундами опитування, у третьому раунді зафіксовано різке зростання частки респондентів, які повідомляють про проблеми з наявністю енергії (89 %). Водночас 37 % респондентів зазначили, що перешкодою є фінансова доступність енергопостачання. У перших двох раундах опитування цей показник був дещо вищим (40 %), ніж у третьому (37 %). Однак серед літніх людей частка тих, хто повідомив про обмежений доступ до енергії через її вартість, у третьому раунді становила 43 %, що перевищує показники попередніх раундів опитування.

Харчові продукти. 93 % респондентів повідомили про те, що перешкоди в доступі до продовольства пов'язані з його високою вартістю. Цей показник зберігається на тому самому рівні впродовж трьох раундів опитування. Результати III раунду демонструють зростання відповідного показника в групі літніх людей з особливими потребами на 4 %. 10 % респондентів повідомили про проблеми з наявністю продовольства, цей показник зберігався на тому самому рівні протягом року. Фізична доступність стала перешкодою для 4 % опитаних, що на 1 % перевищує показник попереднього раунду.

Вода. Найбільшою перешкодою в доступі до води є її наявність, на що вказали 59 % питаних. Другою за значущістю перешкодою є її вартість (18 %), третьою – її фізична доступність (13 %). Відповідні показники зберігалися на тому самому рівні впродовж року. На високу вартість води як на перешкоду в доступі до неї частіше вказували літні люди з особливими потребами – 24 %. Крім того, 27 % всіх респондентів вказали на низьку якість води як перешкоду в доступі до безпечного водопостачання.

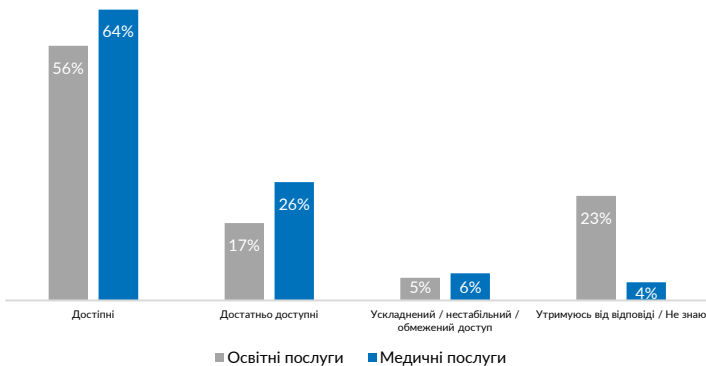

Найгостріше проблеми з доступом до енерго- й водопостачання та продовольства позначилися на людях з особливими потребами. Домогосподарства, очолювані самотніми людьми, найчастіше стикаються з проблемами в доступі до енергозабезпечення, тоді як для людей з особливими потребами віком 60 р. і старше найбільші труднощі виникають у доступі до продовольства й води. У доступі до енерго- й водопостачання найбільшою перешкодою є їх наявність, тоді як забезпечення харчовими продуктами є обмеженим через брак фінансової спроможності людей.

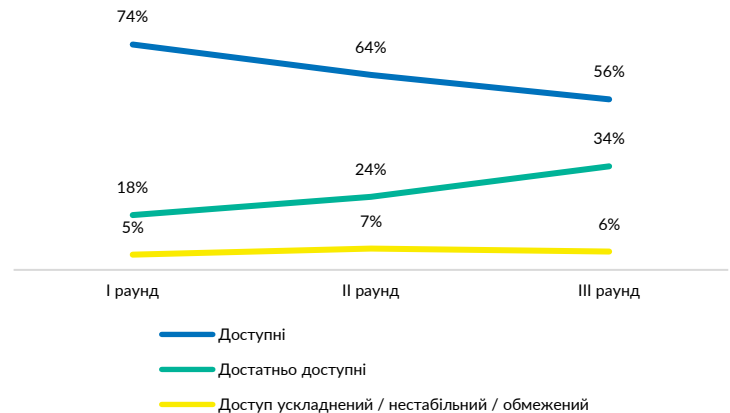
Базові послуги: охорона здоров'я

У цілому респонденти оцінюють доступ до освітніх і медичних послуг упродовж останніх трьох місяців як хороший або задовільний. Водночас 5 % та 6 % відповідно повідомили про ускладнений або обмежений доступ до цих базових послуг. Порівняно з попередніми раундами опитування зросла частка респондентів, які оцінили рівень доступу до цих послуг як середній. Це свідчить про ускладнення доступу до обох базових послуг за останній рік.

Можливості отримати освітні й медичні послуги

Доступ до медичних послуг (дані I, II й III раундів)

- Серед усіх груп респондентів постраждали внаслідок війни частіше повідомляли про складнощі в доступі до медичних послуг порівняно з ВПО й людьми, які повернулися: для 10 % з них доступ до медичної допомоги є ускладненим, нестабільним або обмеженим.
- Про проблеми з доступом до послуг з охорони здоров'я частіше повідомляють респонденти віком 60 років і старше з особливими потребами, для яких відповідний показник становить 11 %. Респонденти з цієї групи найчастіше стикаються з проблемами в доступі до медичних послуг у Києві (22 %), північному (13 %) і південному (13 %) макрорегіонах.

Для 6 % респондентів, які стикаються зі складнощами або обмеженнями в отриманні медичної допомоги, перешкоди пов'язані з обмеженими фінансовими можливостями, фізичним доступом та наявністю необхідних послуг. Здебільшого ці перешкоди пов'язані з браком транспорту, його високою вартістю та відсутністю необхідних документів.

Основні перешкоди в доступі до медичних послуг

Попри те, що брак коштів є найбільшою перешкодою в доступі до медичних послуг за результатами трьох раундів опитування, під час третього раунду кількість респондентів, для яких обмежена фінансова спроможність є головною перешкодою в отриманні медичних послуг, зменшилася та становить 30 % (пор.: I раунд – 35 %, II раунд – 36 %). Водночас до 34 % зросла частка опитаних, для яких головною перешкодою є відсутність медичних закладів, що працюють, в їхній місцевості (пор.: I раунд – 19 %, II раунд – 21 %), при цьому у північному регіоні на цю перешкоду вказують 50 % респондентів.

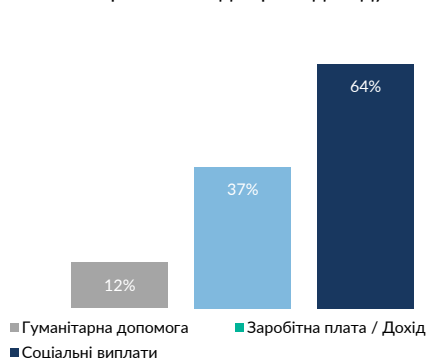
Доступ до системи соціального захисту

Підвищена соціально-економічна вразливість, пов'язана з переміщенням

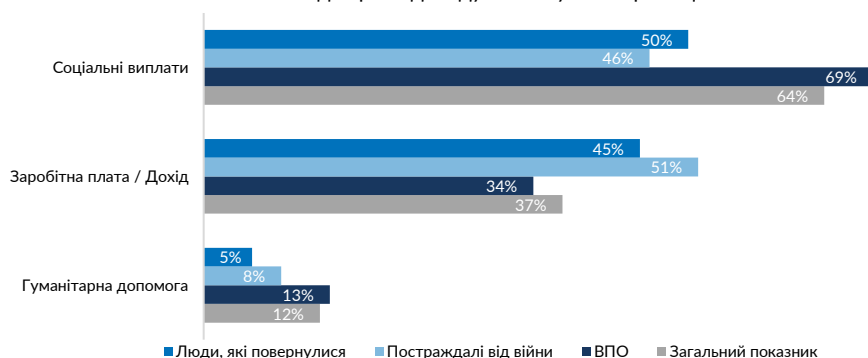
- Серед опитаних ВПО 59 % – люди працездатного віку, а 21 % – не мають роботи. Серед людей, які повернулися, та інших постраждалих від війни безробітні становлять 21 % і 17 % відповідно.
- Аналіз джерел доходу засвідчив, що для 34 % ВПО це заробітна плата, що на 3 % менше, ніж середній показник. Водночас соціальна підтримка є головним джерелом доходу для 69 % ВПО, а гуманітарна допомога – для 13 % ВПО. Якщо говорити про ВПО, які перебувають в МТП, то 24 % з них є безробітними, а 79 % – залежать від соціальних виплат. Найбільш вразливими в соціально-економічному плані є переміщені літні люди з особливими потребами.
- ВПО також є тією групою, що найбільше залежить від соціальних послуг, що в поточному раунді становить 13 %. Для ВПО, які перебувають в МТП, цей показник зростає до 19 %.
- Окрім того, що ВПО найбільше залежать від системи соціального захисту, вони частіше стикаються з перешкодами в доступі до неї.
- Рівень економічної вразливості, що проявляється в більшій залежності від соціальних виплат і в меншій можливості покладатися на заробітну плату як на основне джерело доходу, є вищим для людей, які повернулися, порівняно з постраждалими від війни без досвіду переміщення.

Аналіз трьох основних джерел доходу показав, що для майже двох третіх (64 %) з 13 000 респондентів соціальні виплати є основним джерелом доходу, тоді як для 37 % опитаних таким доходом є заробітна плата, а для 12 % – гуманітарна допомога (опитані могли обрати декілька варіантів). Рівень залежності від соціальної допомоги є вищим для людей з особливими потребами й становить 78 %, що на 26 % перевищує відповідний показник для людей без особливих потреб. Серед респондентів віком 60 років і старше 95 % залежать від соціальних виплат, тоді як для літніх людей з особливими потребами цей показник зростає до 97 %. Такий високий показник залежності виникає через те, що люди покладаються на пенсійні виплати в забезпеченні свого існування, що обмежує їхню фінансову самостійність та здатність долати потрясіння.

Три основні джерела доходу

Основні джерела доходу за статусом переміщення

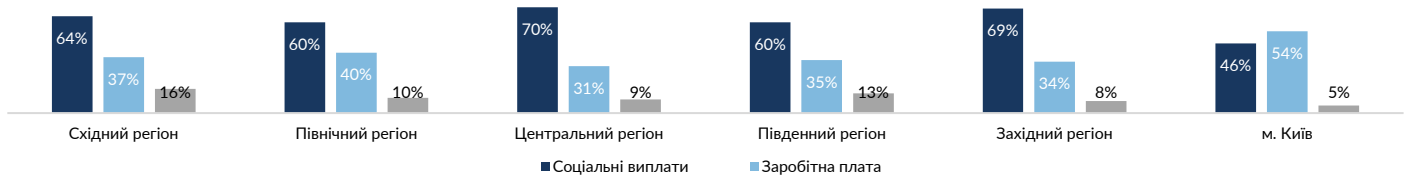

У всіх регіонах і в м. Київ двома основними джерелами доходу є соціальні виплати й заробітна плата.

- Заробітна плата найчастіше є основним джерелом доходу для ВПО, які перебувають в м. Київ, – 54 %. У п'яти макрорегіонах заробітна плата є основним джерелом доходу для різної частки ВПО – від 31 % до 40 %.
- Найбільше покладаються на соціальні виплати як джерело доходу ВПО, які перебувають у центральному й західному макрорегіонах, – 70 % і 69 % відповідно. Найнижчою є така залежність в Києві – 46 %.

- Залежність від гуманітарної допомоги є найвищою в східному й південному регіонах – 16 % і 13 % відповідно, тоді як вона зберігається на рівні 10 % і нижче в усіх інших регіонах і є найнижчою в м. Київ.

Основні джерела доходу за регіонами

У поточному році 64 % респондентів отримують одну з форм соціальної допомоги (пільги або пенсію) від держави, а 11 % респондентів користуються принаймні однією соціальною послугою. Цей висновок віддзеркалює дисбаланс між грошовою допомогою та соціальними послугами з догляду, притаманний системі соціального захисту. Ця системна проблема була виявлена в усіх регіонах і в м. Київ і може свідчити про обмежену наявність і недостатню розбудову соціальних послуг на місцевому рівні, а не про рівень потреб. Респонденти із центральних і західних областей повідомляють про найвищий рівень залежності від системи соціального захисту в отриманні виплат, тоді як респонденти з південного регіону більше залежать від системи соціального захисту в отриманні соціальних послуг (16 %); у західному регіоні цей показник становить 12 %, а в центральному – 11 %. Коливання цих показників у різних раундах опитування пов'язане з демографічним профілем респондентів, оскільки залежність від системи соціального захисту визначається віком і наявністю особливих потреб.

Чи отримували ви соціальні виплати або соціальні послуги?

Три основні види соціальних виплат охоплюють допомогу на проживання для ВПО (66 %), пенсію за віком (52 %) і пенсію по інвалідності (22 %). У III раунді спостерігається зростання кількості отримувачів пенсії по інвалідності, що на 10 % і 9 % перевищує показники I й II раунду відповідно. Водночас спостерігається поступове зменшення кількості ВПО, які отримують допомогу на проживання ВПО: з 82 % у першому раунді й 78 % у другому раунді до 76 % у третьому раунді.

Серед ВПО, літніх людей та людей з особливими потребами спостерігається вищий рівень залежності від соціальних виплат. Це пов'язано з наявністю специфічних виплат, призначених для ВПО, а також пенсійних виплат за віком і по інвалідності.

- У поточному році соціальні виплати отримують 69 % респондентів – ВПО.
- 91 % респондентів віком 60 років і старше отримують соціальні виплати.
- 78 % домогосподарств, у складі яких є член сім'ї з особливими потребами, отримували соціальні виплати. Насамперед це стосується літніх людей із групи ризику та людей з інвалідністю.

Рівень залежності від соціальних послуг є вищим серед ВПО, літніх людей та людей з особливими потребами.

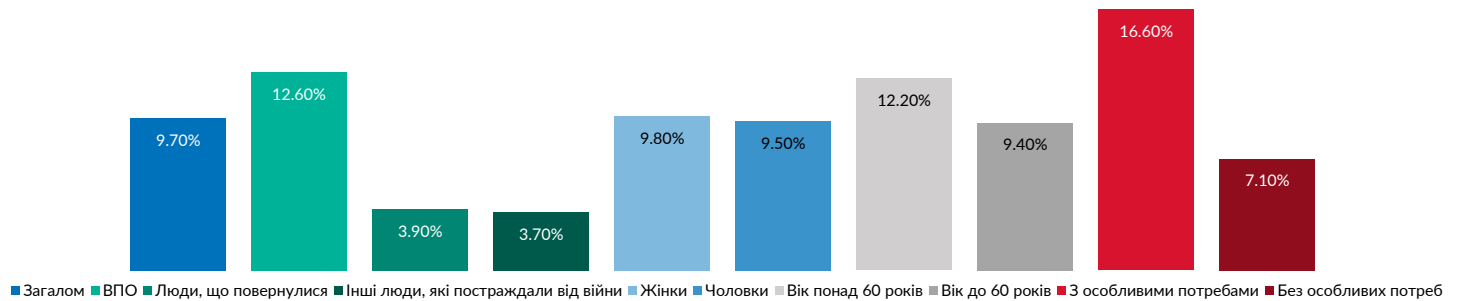
- Цього року 13 % ВПО отримують соціальні послуги. Цей показник є вищим серед ВПО, які проживають у МТП (19 %). Натомість 5 % людей, які повернулися, та 6 % людей, які не переміщалися, повідомляють, що отримують соціальні послуги.
- Майже 15 % респондентів віком 60 років і старше отримують соціальні послуги, тоді як серед респондентів молодшого віку цей показник становить 9 %.
- 12 % домогосподарств, у яких є член сім'ї з особливими потребами, наразі отримують соціальні послуги. Цей показник є особливо високим серед людей з інвалідністю (13 %) та, зокрема, серед літніх людей, які перебувають у групі ризику (20 %), але становить лише 10 % для домогосподарств, очолюваних самотніми людьми.

Серед тих, хто не отримує державної соціальної допомоги, 13 % респондентів стикаються з перешкодами в доступі до державної системи соціального захисту. З них 10 % мають проблеми з отриманням соціальних виплат, а 3 % – з отриманням соціальних послуг. На них також впливають згаданий вище дисбаланс між грошовими виплатами та

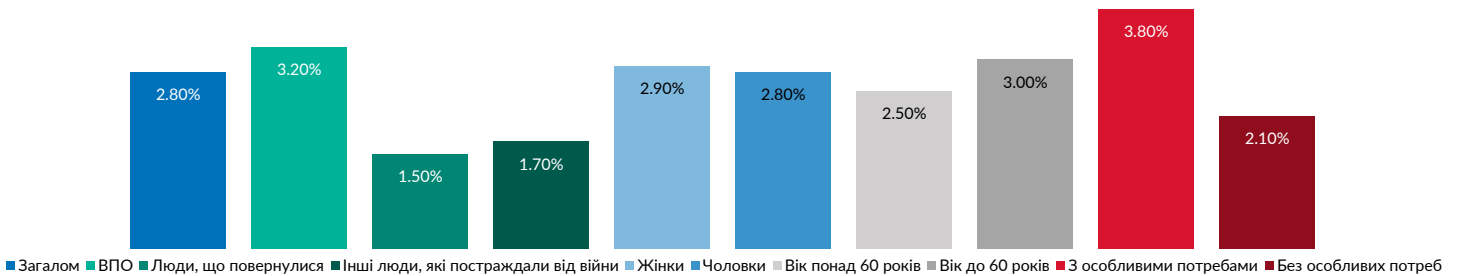
послугами з догляду, а також пов'язані з ним проблеми доступності соціальних послуг і нестача спроможностей для їх надання на місцевому рівні.

Перешкоди в отриманні соціальних послуг загалом залишалися постійними в усіх трьох раундах опитування, тоді як кількість перешкод у отриманні соціальних виплат дещо зросла — на 1% — протягом звітного року. Це значною мірою зумовлено тим, що ВПО повідомили про збільшення перешкод з 12 до понад 13% протягом цього року.

Бар'єри щодо отримання соціальних виплат (загальні)

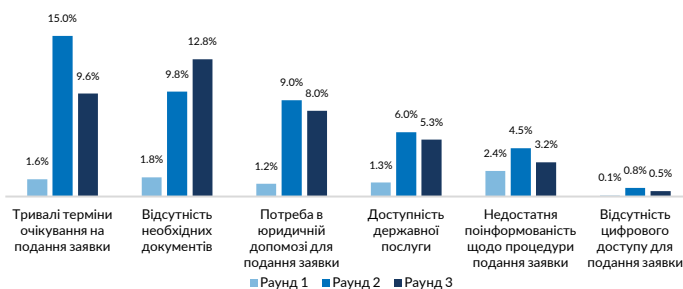
Бар'єри щодо отримання соціальних послуг (загальні)

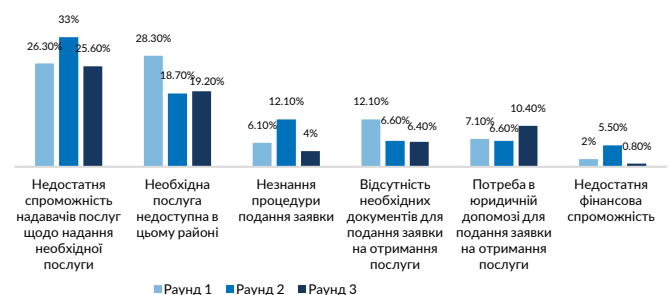
- ВПО із особливими потребами стикаються зі значними перешкодами в отриманні соціальних виплат - понад 21%. Цей показник зростає до 28 % серед родин, очолюваних жінками.
- ВПО з особливими потребами також стикаються з більш значними перешкодами в отриманні соціальних послуг — понад 4 %. Цей показник зростає до 14 % серед родин, очолюваних жінками.

Окрім перешкод, пов'язаних із відповідністю критеріям, нижче наведено основні типи перешкод, про які повідомляють люди, намагаючись отримати доступ до державної системи соціального захисту:

Соціальні виплати: головні перешкоди

Соціальні послуги: головні перешкоди

- Літній вік та наявність особливих потреб найбільше впливають на рівень перешкод у отриманні соціальних виплат. Майже 14 % людей літнього віку з особливими потребами зазначають, що не мають необхідних документів; по 9 % — що не знають, як подати заявку, та стикаються з проблемою тривалих термінів очікування. Майже 6 % респондентів літнього віку вказують на необхідність юридичної допомоги для отримання соціальних виплат або пенсій.
- Недостатня спроможність соціальних служб надавати необхідні послуги є більшою перешкодою для людей літнього віку та людей з особливими потребами — про це повідомили відповідно 36 % та 34 % опитаних. Перешкоди, пов'язані з обізнаністю та документацією, також є більшими серед цих двох груп, особливо серед респондентів літнього віку, які вказали на ці дві перешкоди відповідно у 10 % та 12 % випадків.

- З 476 ключових респондентів у 51 громаді 17 % підтверджують, що в їхній громаді надаються всі 18 основних соціальних послуг, а ще 61 % зазначили, що надаються майже всі з них. 19 % ключових респондентів повідомили, що в їхній громаді надаються лише деякі з цих основних послуг або не надається жодна з них. 36% з 118 респондентів із прифронтових громад зазначають, що надаються лише деякі з необхідних соціальних послуг.
- Серед найчастіше згадуваних соціальних послуг, які не надаються: підтримане проживання, переклад на мову жестів, тимчасове розміщення, соціальна адаптація, догляд на дому та денний догляд, фізична підтримка людей з інвалідністю, посередництво (медіація), а також догляд за дітьми поблизу місця проживання родини.
- Головними причинами ненадання певних соціальних послуг називають відсутність відповідних приміщень, брак необхідних кадрів та потенціалу/досвіду для надання певних соціальних послуг, а також недостатність ресурсів. Ключові респонденти також зазначають, що в їхній громаді попит на деякі послуги надто малий, і простіше скерувати людей, що потребують їх до сусідньої громади. У деяких прифронтових громадах безпекові умови також не дозволяють надавати певні соціальні послуги.
- Ґрунтуючись на інформації від ключових респондентів, двома основними групами людей, на які впливають ці обмеження у наданні соціальних послуг, є люди з інвалідністю (51 %) та люди літнього віку (44 %).

Передові практики, спрямовані на вирішення проблем із спроможністю соціальних служб:

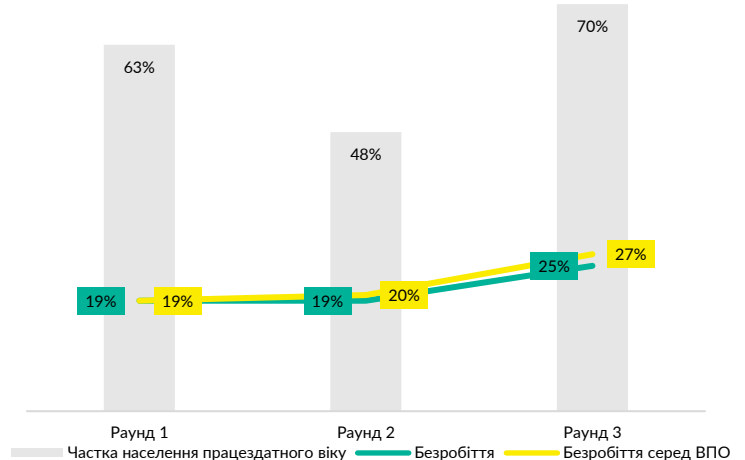
- Створення мобільних команд для покращення охоплення найбільш вразливих членів громади, навіть за умов обмежених можливостей.
- Залучення громади та її членів, зокрема членів сімей та волонтерів, на роль соціальних фасилітаторів для надання базової соціальної підтримки на непрофесійній основі.
- Програми надання невеликих грантів місцевим громадським організаціям для розширення додаткової соціальної підтримки були визнані корисними.
- Послуги соціального таксі часто згадувалися як особливо потрібні, оскільки вони дають змогу людям з обмеженою мобільністю отримати доступ до наявних послуг, зокрема через перенаправлення.
- Тісна співпраця між державними службами та неурядовими організаціями.

Працевлаштування

61 % із 13 000 респондентів — люди працездатного віку. З них 35 % зазначили, що на момент проведення відповідного опитування були працевлаштовані (27 % — на повну ставку, 4 % — на неповну ставку, 4 % — самозайняті), тоді як 21 % повідомили, що не мають роботи, причому більшість із них (81 %) не зареєстровані в державній службі зайнятості. Низький відсоток реєстрації в службі зайнятості залишається постійним протягом усіх трьох раундів опитування.

- 65 % респонденток становлять жінки працездатного віку, а серед респондентів-чоловіків — 56 %. Серед респонденток майже 24 % не мають роботи, тоді як серед чоловіків цей показник на 6 % нижчий (18 %).
- 50 % респондентів у сім'ях, де є людина з особливими потребами, перебувають у працездатному віці. З них понад 21 % не мають роботи, а серед респондентів з інвалідністю цей показник становить навіть 23 %.
- ВПО та люди, що повернулися, частіше не мають роботи (21 % із кожної з цих категорій) порівняно з респондентами, які не переміщалися (17 %). Рівень безробіття серед ВПО також зріс протягом звітного року з 19 % до 27 %. Однак цю тенденцію слід інтерпретувати з обережністю, оскільки у 3-му раунді опитування частка респондентів працездатного віку була більшою. Крім того, серед ВПО, які мають роботу, рівень повної зайнятості є нижчим (25 %) порівняно з людьми, що повернулися (33 %) та респондентами, які не зазнали переміщення (39 %). Серед людей, що повернулися, та респондентів, які зазнали впливу війни, але не переміщалися, відсоток реєстрації в службі зайнятості є нижчим (за даними опитування, 88 % не зареєстровані), ніж серед ВПО (80 %).

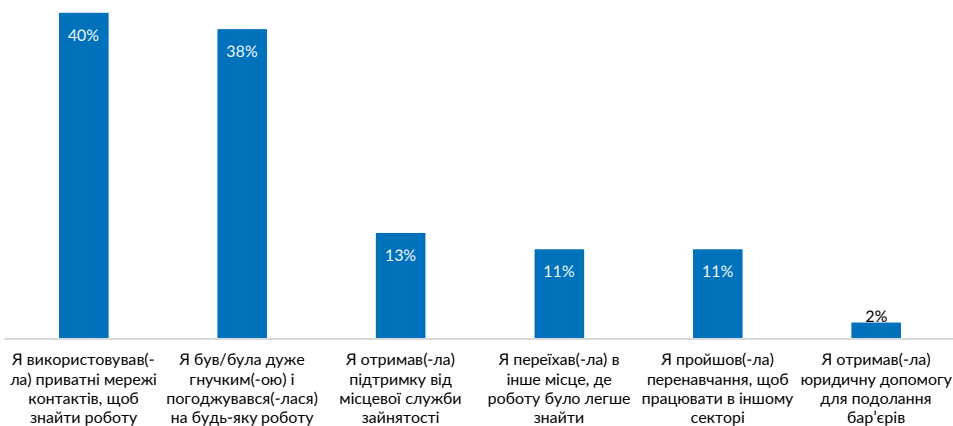
Зареєстровані показники рівня безробіття в цілому порівняно з аналогічними показниками стосовно ВПО (за раунд)

Серед 35% респондентів, які мають роботу, 11% повідомили, що вони стикалися з труднощами, коли шукали працевлаштування. Ці бар'єри були трохи вищими серед чоловіків (10%). ВПО (12%) і респонденти з особливими потребами (13%), особливо родини, очолювані однією особою (22%) та люди з хронічними захворюваннями (14%) повідомили, що стикалися з більшими перешкодами.

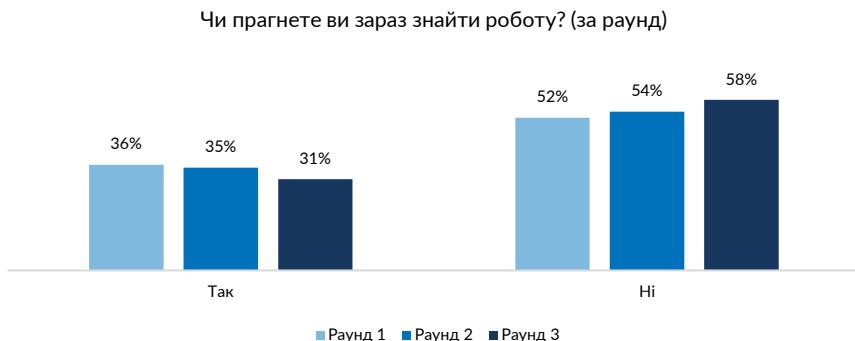
Гнучкість та мережі особистих контактів виявилися найбільш корисними для подолання цих перешкод і пошуку роботи. Переїзд в інше місце, підтримка місцевої служби зайнятості, перекваліфікація та навіть юридична допомога допомогли іншим людям подолати перешкоди на шляху до працевлаштування, з якими вони зіткнулися.

Як ви подолали труднощі і знайшли роботу?
Ключові стратегії

Серед респондентів, які наразі не мають роботи, не всі намагаються працевлаштуватися. Понад половина — 55% — зараз не шукають роботу, тоді як 34% перебувають у пошуку. Інші респонденти були невпевнені або не побажали відповідати.

У звітному році серед респондентів, які не мають роботи, спостерігається зниження кількості людей, які шукають роботу, на 5 %. Вік респондентів, які не шукають роботу, становить у середньому 45 років, а їхні родини складаються з двох або трьох людей. Серед них більше чоловіків, ніж жінок, через різні причини. Для жінок головним чинником є обов'язки з догляду, тоді як чоловікам шукати роботу заважають проблеми зі здоров'ям або інвалідність.

Респонденти, які не шукають роботу (55%)

- Головними причинами того, що респондент(-к) не шукають роботу, є обов'язки з догляду за дітьми та іншими членами родини, які потребують догляду (36 %). Серед жінок 51 % не шукають роботу через обов'язки з догляду, тоді як серед чоловіків з цієї причини не шукають роботу 11 %.
- 29 % не шукають роботу через стан здоров'я; серед чоловіків-респондентів цей показник вищий — 41 %, тоді як серед жінок він становить 22 %. Приблизно 8 % респондентів зазначають, що не шукають роботу, оскільки їх не братимуть на роботу через вік, а 11 % мають інвалідність, яка заважає їм працювати. Серед чоловіків-респондентів частка тих, хто не шукає роботу через інвалідність, майже вдвічі вища — 20 %.
- 3% повідомляють, що вони просто чекають на можливість повернутися додому. 4% не шукають роботу через страх мобілізації (11% якщо дивитися виключно на відповіді серед чоловіків). 1% респондентів не шукають роботу через проблеми з психічним здоров'ям або тому, що вони вважають себе надмірно кваліфікованими для доступних вакансій.

Респонденти, які шукають роботу (34%)

- У контексті бар'єрів щодо працевлаштування 46% зазначають, що просто немає доступних вакансій. 17% відповідають, що не мають потрібного досвіду чи навичок для наявних вакансій.
- Для майже 26% респондентів складність полягає в тому, що вони не можуть знайти роботу з достатньою гнучкістю, щоб поєднувати її з обов'язками догляду. Жінки стикаються з цією перешкодою частіше (33%), тоді як серед чоловіків цей показник становить 12%.
- 12% зазначають, що їм потрібна допомога у пошуку роботи, але вони не знають, де її отримати, а 7% не знають, де знайти інформацію про доступні вакансії.
- 5% повідомляють про випадки виключення чи дискримінації, а 2% — про юридичні перешкоди у пошуку роботи. Лише ВПО та люди, що повернулися, повідомляють про те, що стикаються з цими перешкодами у пошуку роботи, причому рівень соціальної ізоляції серед ВПО вищий, ніж серед людей, що повернулися, і досягає 7 % серед ВПО, які проживають у МТП.

- Гендерні чинники впливають на те, чи шукає роботу людина, яка її не має, а також вони визначають перешкоди, з якими стикаються ті, хто шукає роботу, — наприклад, обов'язки з догляду, стан здоров'я, інвалідність та проблеми, пов'язані з мобілізацією.
- Зазначені випадки виключення та дискримінації як перешкоди у пошуку роботи пов'язані з переміщенням і не фіксуються серед респондентів, які не переміщувалися.

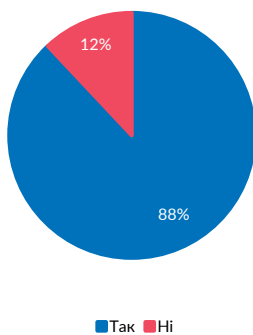
Порівнюючи результати різних раундів опитування, можна констатувати, що на 5 % більше респондентів повідомляють про відсутність вакансій, тоді як частка тих, хто повідомляє про відсутність робочих місць із гнучким графіком, що дозволяє поєднувати роботу з доглядом за близькими, зменшилася з першого до третього раунду на 8 %. Кількість респондентів, які повідомляють про необхідність допомоги у пошуку роботи або про брак інформації щодо наявних вакансій, зросла на 4 % по кожному типу допомоги з моменту проведення першого раунду Опитування.

Доступ до фінансових послуг та цифровий доступ

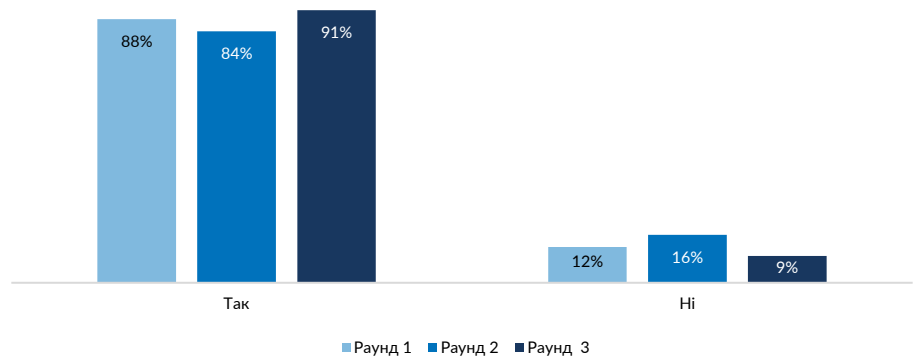
Цифровий доступ

Загалом 88 % респондентів зазначають, що мають цифровий пристрій, тоді як 12 % — ні. Порівняно з першим Опитуванням з питань захисту спостерігається незначне покращення доступу до цифрових пристроїв на 3 %, хоча доступ до цих пристроїв, як і раніше, значною мірою залежить від соціально-економічного статусу. Найбільші прогалини спостерігаються серед респондентів у центральному (14 %) та південному (13 %) макрорегіонах.

Чи є у вас цифровий пристрій?
(загалом)

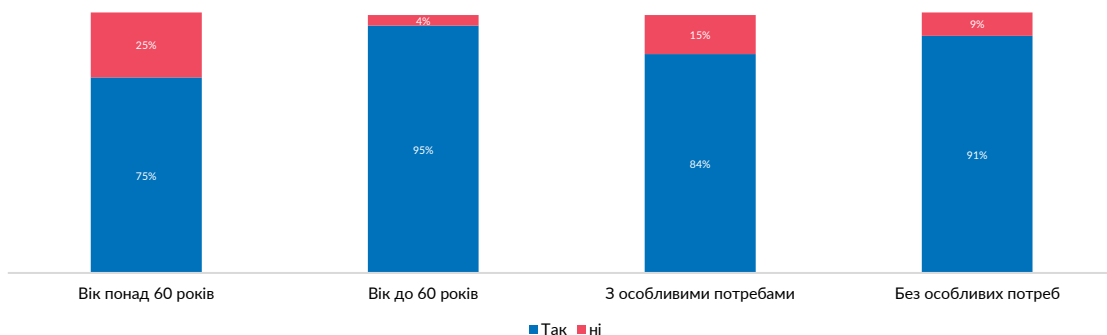

Чи є у вас цифровий пристрій? (за раунд)

- Частка респондентів, які не мають цифрових пристроїв, є вищою серед ВПО (12%) порівняно з людьми, що повернулися (9%), та людьми, які не є переміщеними особами (10%).
- Чоловіки частіше заявляють про відсутність цифрового пристрою (13 %), ніж жінки (11 %).
- Респонденти віком понад 60 років (25 %), а також ті, хто має особливі потреби (15 %), мають найменший доступ до цифрових пристроїв.

Чи є у вас цифровий пристрій? (загалом)
З урахуванням віку та особливих потреб

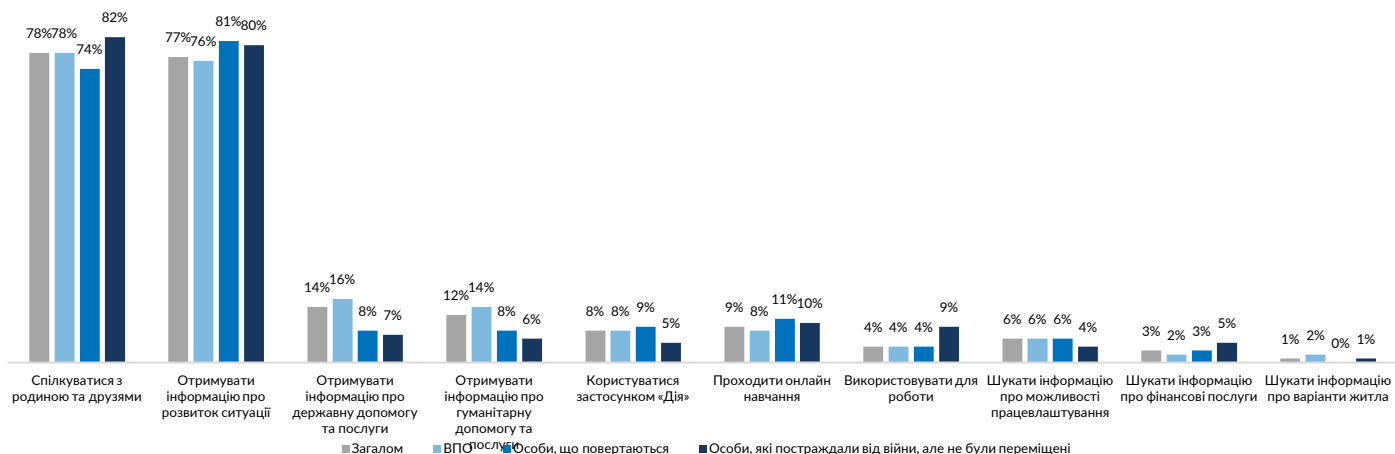
- Переважна більшість людей, які мають цифровий пристрій, мають хороший або принаймні середній рівень підключення до Інтернету, і лише 2 % зазначають, що їхнє підключення є недостатнім для повноцінного використання цифрового пристрою. Такі труднощі з підключенням частіше зустрічаються у північному та південному макрорегіонах — від 3 % до 4 %.
- 90 % людей, які мають пристрій, не зазнають проблем з його використанням. 10 % повідомляють про певні або навіть значні труднощі через обмежений рівень грамотності та інвалідність. Люди літнього віку (понад 60 років) вдвічі частіше (22 %) повідомляють про підвищені труднощі у використанні своїх цифрових пристроїв. Респонденти з особливими потребами також повідомляють про вищі труднощі (12 %).

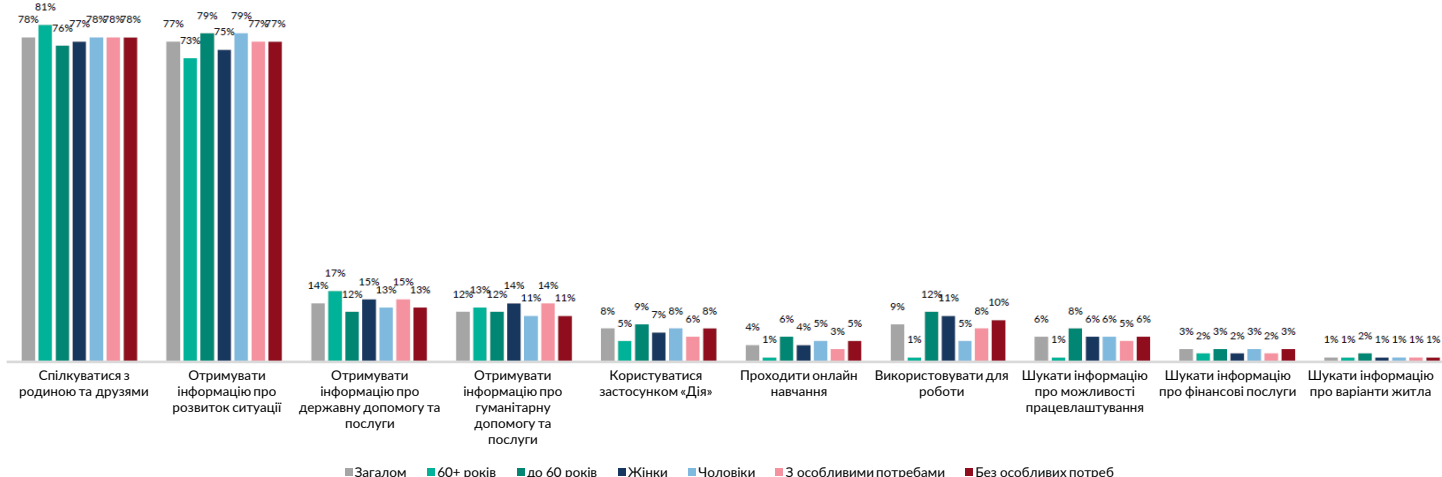
Літній вік є фактором, який найтісніше пов'язаний із обмеженим доступом до цифрових технологій. Серед людей віком понад 60 років, які мають особливі потреби, 27 % зазначили, що не мають доступу до цифрових пристроїв; цей показник зростає до 28 %, якщо вони також є ВПО.

Використання цифрових пристроїв для спілкування з друзями та родиною, а також для отримання інформації про розвиток подій є двома основними цілями для всіх груп, хоча серед респондентів, які не були вимушено переміщені, ці показники дещо вищі. За даними опитування, внутрішньо переміщені особи частіше за інших використовують свої цифрові пристрої для отримання інформації про урядову та гуманітарну допомогу. Особи, що повертаються, використовують свої цифрові пристрої частіше за інших для онлайн-навчання та доступу до додатка «Дія», тоді як респонденти, які не були переміщеними особами, використовують свої цифрові пристрої значно частіше за інших для роботи та отримання інформації про фінансові послуги.

Використання цифрових пристроїв: основні цілі, залежно від статусу переміщення

Використання цифрових пристроїв: основне призначення — за віком, статтю та поширеністю особливих потреб

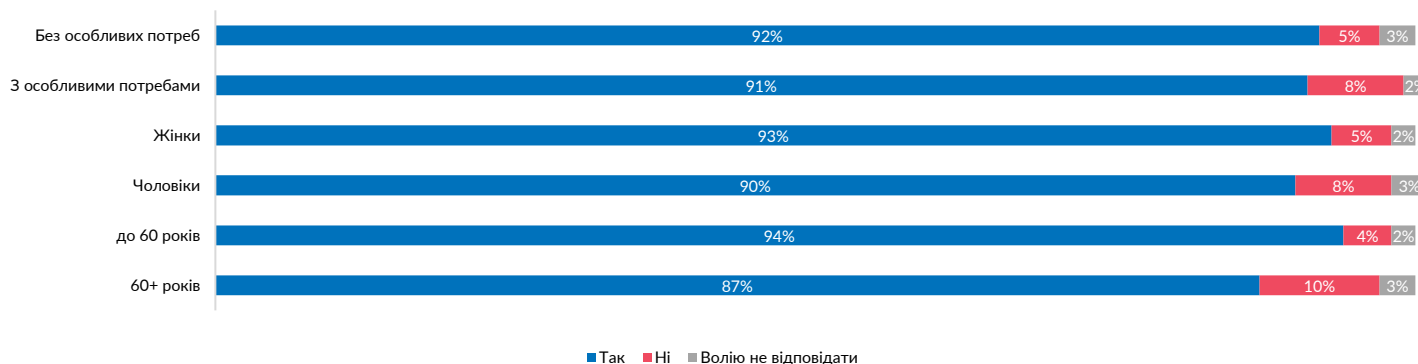
- **Вікові відмінності** У використанні цифрових пристроїв головні відмінності полягають у їхньому застосуванні для отримання інформації про державну та гуманітарну допомогу й послуги, що особливо характерно для респондентів віком понад 60 років. Молодші респонденти, як правило, частіше використовують цифрові пристрої для доступу до додатка «Дія», для роботи та онлайн-навчання, а також для пошуку інформації про працевлаштування. Тоді як люди старшого віку частіше використовують свої пристрої для спілкування, молодші респонденти частіше використовують їх для відстеження розвитку подій.
- **Гендерні відмінності:** чоловіки частіше використовують цифрові пристрої для отримання інформації про розвиток ситуації та для спілкування, а також для роботи та доступу до додатка «Дія». Жінки частіше використовують цифрові засоби для отримання інформації про державні та гуманітарні послуги, а також для онлайн-навчання.
- **Відмінності, пов'язані з особливими потребами:** респонденти з особливими потребами також частіше використовують свої цифрові пристрої для пошуку інформації про доступну допомогу та послуги від уряду та гуманітарних організацій.

Доступ до фінансових послуг

У цілому понад 91% респондентів мають доступ до фінансових послуг — через банки, пошту або онлайн, тоді як 6% не мають такого доступу. Між раундами опитування спостерігаються незначні відмінності: у 1-му раунді відсутність доступу зазначили 5% респондентів, у 2-му — 7%, а в 3-му — 6%.

- Жінки-респондентки повідомляють про на 3% вищий рівень доступу до фінансових послуг, ніж чоловіки-респонденти.
- Вікові відмінності є ще більш значними: майже 10% респондентів віком понад 60 років повідомили про відсутність доступу до фінансових послуг, що на 6% більше, ніж серед молодших респондентів (4%).
- Серед респондентів, у домогосподарствах яких є особливі потреби, частка тих, хто не має доступу до фінансових послуг, становить 8%, тоді як серед інших — 5%. Особливо високий рівень відсутності доступу до фінансових послуг спостерігається серед людей похилого віку, які перебувають у групі ризику — 11%.

Доступ до фінансових послуг — вік, стать, особливі потреби (загалом)

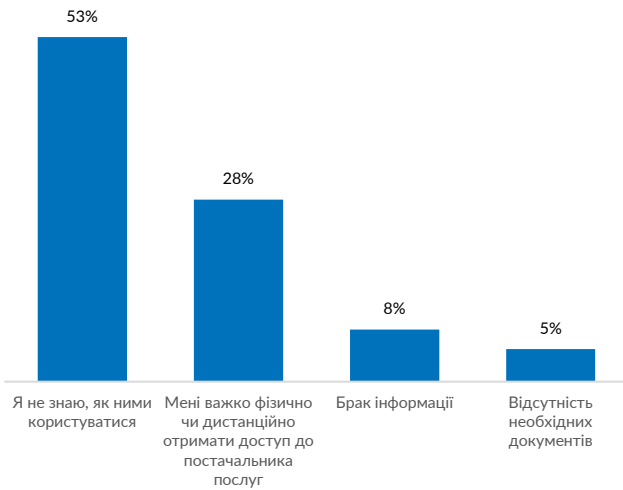
Переміщені особи похилого віку, які перебувають у групі ризику, тобто віком понад 60 років і які, як правило, живуть без систем соціальної підтримки, мають найменший доступ до фінансових послуг: понад 15 % з них зазначають, що не мають такого доступу. Серед респондентів-чоловіків, що відповідають цьому профілю, цей показник зростає до понад 17 %.

Респонденти, які мають доступ до фінансових послуг, використовують їх переважно для здійснення платежів або покупок (71%) та для отримання соціальної допомоги або пенсій (54%). Іншими поширеними видами використання фінансових послуг є отримання або переказ грошей (34%) та отримання гуманітарної грошової допомоги (12%). Порівнюючи результати різних раундів опитування, використання фінансових послуг для переказу або отримання грошей зросло на 5% протягом звітного року. Інші відмінності пов'язані переважно з профілем респондентів, а не свідчать про тенденції, що спостерігаються з плином часу.

- Респонденти, які повернулися додому, та респонденти, які постраждали від війни, але не стали переселенцями, демонструють схожі тенденції у використанні фінансових послуг, головним чином для здійснення платежів або покупок, а також для отримання чи переказу грошей. Натомість ВПО використовують їх на 20 % частіше, ніж інші, для отримання соціальних виплат від держави та майже вдвічі частіше — для отримання гуманітарних грошових виплат.
- Респонденти віком понад 60 років у більшій мірі покладаються на фінансові послуги для отримання державної соціальної допомоги (77 %), так само як і респонденти з особливими потребами (66 %). Істотних відмінностей між чоловіками та жінками серед респондентів виявлено не було.

Основні перешкоди для доступу до фінансових послуг (загалом)

Для загальних 6 % респондентів, які не мають доступу до фінансових послуг, головними перешкодами є брак знань про те, як ними користуватися (53 %), обмеження фізичного доступу до постачальників послуг (28 %), брак інформації про фінансові послуги (8 %), а також відсутність необхідних документів (45 %).

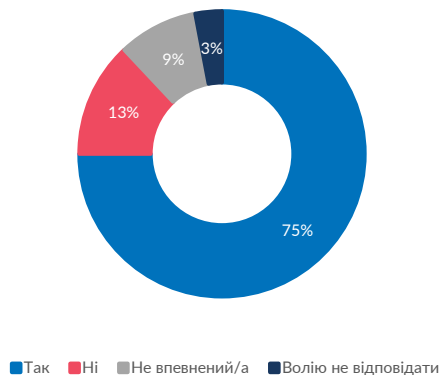
Протягом звітного року спостерігається помітне підвищення обізнаності щодо користування фінансовими послугами, завдяки чому цей бар'єр зменшився з 61% до 45%

Респонденти віком понад 60 років частіше зазначають, що не мають доступу до постачальників фінансових послуг, оскільки не знають, як ними користуватися (68 %). Респонденти з особливими потребами вказують на більші перешкоди у фізичному доступі до фінансових послуг — майже 35 %, причому серед респонденток-жінок цей показник перевищує 40 %. Внутрішньо переміщені особи стикаються з дещо вищими перешкодами, пов'язаними з документацією, при доступі до фінансових послуг (6 %).

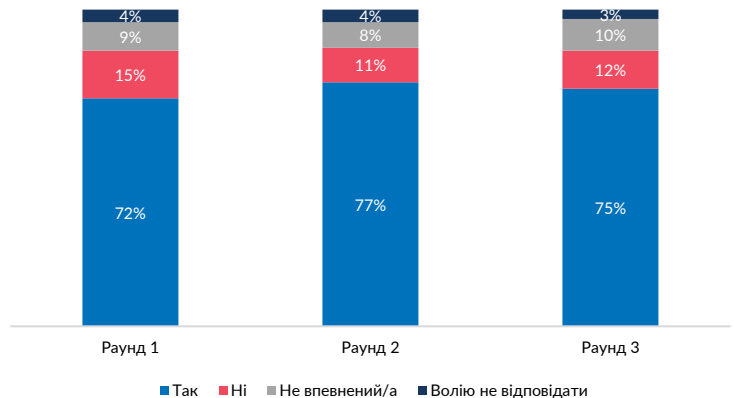
Соціальна згуртованість та інтеграція

Серед усіх внутрішньо переміщених осіб, опитаних у трьох раундах протягом року, **75 % респондентів зазначають, що почуваються привітно прийнятими в громаді, де вони проживають**. Загалом близько 13 % внутрішньо переміщених осіб заявляють, що зіткнулися з певними труднощами соціальної інтеграції після переміщення, хоча 5 % з них зазначили, що ситуація з часом покращилася. Інші не були впевнені або вважали за краще не відповідати. Найбільші труднощі з соціальною інтеграцією, як повідомляють, відчувають ВПО, які проживають у місцях тимчасового проживання (майже 18 %). За даними опитування, респонденти-ВПО у західному макрореґіоні стикаються з більшими труднощами соціальної інтеграції (20 %), хоча половина з них зазначила, що ситуація покращилася з часом. Покращення, про які повідомлялося між 1-м і 2-м раундами опитування, у 3-му раунді, схоже, частково змінилися на протилежні, хоча загальні відмінності між раундами залишаються незначними.

Чи відчуваєте ви себе прийнятим у своїй громаді? (загалом)

Чи відчуваєте ви себе прийнятим у своїй громаді? (по раундам)

Загалом 90 % осіб, що пернулися заявляють, що почуваються прийнятими у громаді, до якої вони повернулися. Лише 2 % повідомляють про певні труднощі з реінтеграцією. Про такі труднощі частіше повідомляють чоловіки, що повернулися (5 %), а також особи, що повернулися з особливими потребами (4 %). Решта не були впевнені або вважали за краще не відповідати. У другому раунді опитування менше осіб, які повернулися, зазначили, що їх радо приймають, тоді як більше були невпевнені або вважали за краще не відповідати. Інших істотних відмінностей між раундами опитування виявлено не було.

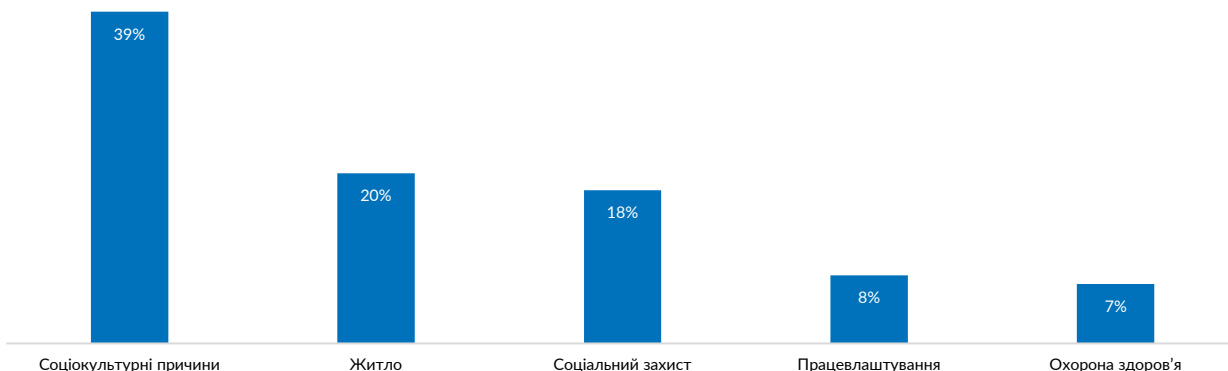
Чи спостерігається напруженість у вашій громаді?

Загалом респонденти, які повернулися додому, та респонденти, що постраждали від війни, але не були переміщені, повідомляють про меншу напруженість у громаді, ніж внутрішньо переміщені особи (ВПО), причому між раундами опитування спостерігаються незначні відмінності.

- 84% усіх респондентів-переміщених осіб заявляють, що в громаді, де вони проживають, напруженості немає. 12% респондентів-переміщених осіб повідомляють про певний рівень напруженості. Серед ВПО, які проживають у місцях тимчасового проживання, про наявність напруженості повідомляють 18%.
- 93% осіб, що повернулися повідомляють про відсутність напруженості у громаді, тоді як менше ніж 3% зазначають, що іноді виникає певний рівень напруженості.
- Серед респондентів, які не були переміщеними особами, 91 % заявляють, що напруженості не було, тоді як 5 % повідомляють, що напруженість іноді виникає.

За словами внутрішньо переміщених осіб, найбільш поширеними причинами виникнення напруженості є соціокультурні чинники, за якими слідують проблеми, пов'язані з доступом до житла та послуг.

З чим, як правило, пов'язана ця напруга, коли вона виникає? (загалом)

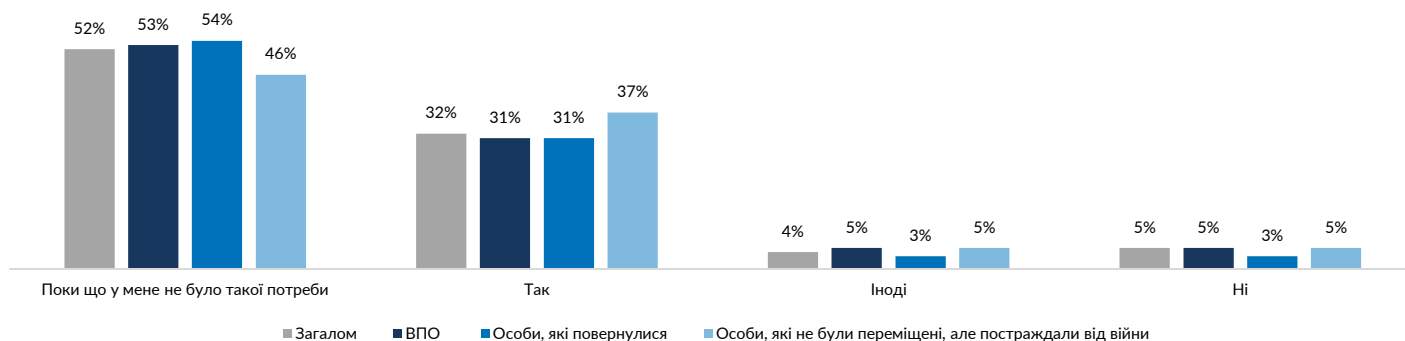
- 8% ключових інформантів підтверджують, що в їхній громаді існує певний рівень напруженості, який впливає на відносини між ВПО та іншими мешканцями. Ключові інформанти з громад, розташованих на лінії фронту, повідомляють про менший рівень такої напруженості — 4%. 4% ключових інформантів зазначають, що траплялися конкретні інциденти, які вплинули на соціальну згуртованість.
- Серед причин таких напружень та пов'язаних з ними інцидентів ключові інформанти згадують культурні відмінності, зокрема відмінності у використанні мови, та пов'язані з цим непорозуміння, небажання ВПО вступати у соціальні контакти та інтегруватися в громаду, а також фактичне або уявне преференційне ставлення до ВПО, наприклад, під час розподілу гуманітарної допомоги.
- 28% ключових інформантів наголошують, що в їхніх громадах існують механізми, які допомагають пом'якшувати таку напругу. До них належать посередництво, діалог, комунікація та організація спільних заходів, а також спільні ініціативи, спрямовані на покращення взаєморозуміння. Декілька респондентів також зазначили, що важливу роль у цьому відіграють місцеві органи влади, зокрема багатофункціональні команди та психологи, а також ради ВПО.
- Загалом, зафіксовані випадки напруги залишаються обмеженими, проте локальні конфлікти, пов'язані з житлом, послугами, допомогою та соціокультурними чинниками, вимагають профілактичних заходів.

Залучення до місцевого самоврядування та забезпечення доступу до правосуддя

32% респондентів мають можливість **повноцінно брати участь у вирішенні питань місцевого значення** та висловлювати свої зауваження й пропозиції місцевій владі своєї громади. 9% не мають такої можливості або можуть це робити лише інколи. Решта респондентів досі не мали такої потреби або вважали за краще не відповідати на це запитання. Серед тих, хто заявляє, що не може висловлювати свої занепокоєння чи пропозиції місцевій владі, 33% вважають, що їх не заохочують до цього, тоді як майже чверть (24%) не знають, як саме можна порушувати питання перед місцевою владою.

Респонденти, які не є переміщеними особами, повідомляють про меншу потребу у взаємодії з місцевою владою порівняно з внутрішньо переміщеними особами та особами, що повернулись, водночас частіше зазначаючи, що мають таку можливість у разі потреби.

Участь у місцевому самоврядуванні Чи є у вас можливість висловлювати свої занепокоєння та пропозиції органам місцевої влади? (загалом)

Загалом 66 % респондентів або можуть без проблем **орієнтуватися в системі правосуддя**, або впевнені, що в разі потреби зможуть розібратися в ній. Майже 20 % потребуватимуть допомоги, тоді як 5 % почуватимуться безпорадними, а 10 % не впевнені, чи зможуть орієнтуватися в системі через її складність.

- Як чоловіки, так і жінки серед респондентів заявляють, що їм знадобиться допомога для орієнтування в системі правосуддя (відповідно 19% та 20%), а 5% у кожній групі почуватимуться безпорадними.
- За даними опитування, особи, що повернулись найлегше орієнтуються в системі правосуддя (71%), на відміну від 65% серед внутрішньо переміщених осіб та респондентів, які не були переміщені.
- Для респондентів віком понад 60 років та з особливими потребами система правосуддя є найскладнішою для орієнтування: майже 24 % та 22 % відповідно заявили, що їм знадобиться допомога. По 7 % зазначили, що відчували б безпорадність, якби їм довелося орієнтуватися в системі.

Здатність орієнтуватися в системі правосуддя — врахування віку та особливих потреб (загалом)

Методологічна примітка

Методологія передбачає два взаємодоповнюючих компоненти — опитування домогосподарств (ДГ) та опитування ключових інформантів (КІ), що враховують точки зору як населення, так і органів влади, — які об'єднуються на аналітичному етапі. У ході трьох раундів, проведених у період з квітня 2025 року по квітень 2026 року, було опитано загалом 13 029 домогосподарств, що відповідає рівню відповідей 88,5 %. З них 31 % опитувань було проведено в 1-му та 2-му раундах, тоді як у 3-му раунді вибірку збільшено до 38 % від загальної кількості (4 905 опитувань) з метою підвищення репрезентативності результатів щодо осіб, що повернулися та груп, які постраждали від війни. Рівень довіри для всіх раундів становить 95%, при цьому похибка становить 1,54% для 1-го та 2-го раундів і 1,4% для 3-го раунду. Для загальних результатів похибка становить 0,86%. Опитування домогосподарств проводилося за допомогою поєднання телефонних та очних інтерв'ю з використанням географічно стратифікованої вибірки для отримання репрезентативних результатів на національному, макрорегіональному та обласному рівнях. Це включало 2 563 очних інтерв'ю з респондентами у місцях тимчасового проживання, що дозволило провести аналіз, специфічний для їхньої ситуації, і склало 17,4 % від загальної вибірки. На рівні громад опитування ключових інформантів (КІ) з напівструктурованою формою доповнило опитування домогосподарств і було проведено в 51 громаді, рівномірно розподілених між 5 макрорегіонами, з пріоритетом для громад, де кількість розміщених ВПО була високою порівняно з чисельністю постійного населення. З загальної кількості 476 проведених інтерв'ю 36 % було проведено в 1-му раунді, а по 32 % — у 2-му та 3-му раундах опитування. Під час аналізу як релевантні враховувалися спільні риси та відмінності між макрорегіонами, а також між «прифронтовими» та «неприфронтовими» районами.

Охоплення

- Географічне охоплення: Опитування проводилося по всій країні, за винятком територій, що перебувають під тимчасовою окупацією або, де ведуться активні бойові дії, до яких або немає доступу, або вони не підходять для збору даних.
- Часове охоплення: Опитування – це зображення у часі, що відображає відповіді, надані на момент збору даних. Періоди збору даних були такими: 1-й раунд – березень/квітень 2025 року, 2-й раунд – серпень/вересень 2025 року, 3-й раунд – березень/квітень 2026 року. У 3-му опитуванні щодо захисту проведено сукупний аналіз з використанням даних, зібраних протягом року, а також порівняння результатів трьох раундів з метою виявлення тенденцій та закономірностей.
- Особисте охоплення: Серед респондентів опитування домогосподарств були переважно внутрішньо переміщені особи та особи, що повернулися, а також особи, які не були переміщені, але могли іншим чином постраждати від війни; водночас у опитуванні ключових інформантів брали участь представники місцевої влади, територіальних відділів та центрів надання послуг, а також працівники соціальної сфери на рівні громади. Вік респондентів становив понад 18 років.
- Матеріальний обсяг: В опитуванні використовується аналітична структура, що базується на правах людини, що охоплює безпеку та захист, включаючи психологічну безпеку, свободу пересування, документи, єдність сім'ї, житло, земельні та майнові права, доступ до основних послуг (освіта, охорона здоров'я), доступ до основних потреб (енергія, харчування, вода), доступ до державної соціальної допомоги та послуг, доступ до працевлаштування, цифровий доступ та доступ до постачальників фінансових послуг, соціальну згуртованість та інтеграцію, а також певні аспекти, пов'язані з участю у державних справах, а також доступ до правосуддя.

Обмеження

- Географічне охоплення опитування було обмеженим і включає території, що перебувають під тимчасовою окупацією або де ведуться активні бойові дії. Це має наслідки для типу та поширеності певних ризиків, тому аналітичні результати обмежуються профілями в межах географічного охоплення опитування.
- Вибірка для опитування домогосподарств значною мірою складається з отримувачів гуманітарної допомоги та послуг, зокрема тих, хто проживає у місцях тимчасового проживання. Інтерв'юєри — це переважно співробітники гуманітарних організацій. Це може вплинути на результати. Зокрема, з метою зменшення надмірної представленості думок внутрішньо переміщених осіб, які проживають у місцях тимчасового проживання, аналіз було зважено.
- Аналіз ґрунтується на даних, наданих респондентами за власним повідомленням, і достовірність заяв, отриманих у ході опитування домогосподарств та ключових інформантів, додатково не перевіряється. Оскільки опитування не призначене для оцінки потреб, а консультування надається на початку опитування, це зменшує ймовірність того, що відповіді будуть підлаштовуватися з метою отримання допомоги та послуг.
- Вибірка включає невелику частку домогосподарств, які не є переміщеними особами та не є особами, що повернулися, а саме: майже 23% — 8% респондентів, які постраждали від війни, але не є переміщеними особами, та майже 15% осіб, що повернулися. Похибка для цих двох груп разом становить 1,81 %, а окремо — 2,25 % для осіб, які повернулися, та 3,06 % для респондентів, які постраждали від війни, але не були переміщеними особами.
- Опитування домогосподарств проводиться серед респондентів віком від 18 років. Інформація про становище дітей отримуюється виключно на основі відповідей осіб, які опікуються ними. Для цілей цього опитування термін «діти» застосовується до осіб віком до 18 років.
- Характер опитування на рівні громади, що базується на ключових інформантах, не дозволяє робити статистично значущі висновки щодо місцевого потенціалу, але надає важливу якісну інформацію, що доповнює опитування на рівні домогосподарств.

У 3-му раунді цього опитування було враховано досвід, отриманий під час попередніх опитувань. Було проведено сесії зворотного зв'язку з респондентами, а також аналітичний семінар за участю партнерів, які брали участь у проєкті, з метою визначення напрямків вдосконалення методології, зокрема анкет опитування, стратегії вибірки та процесу збору даних, для усунення виявлених недоліків. Ці зміни необхідно враховувати під час порівняння результатів різних раундів опитування.

Представлення даних у вигляді діаграм відображає основні висновки та не враховує менш поширені відповіді без коригування відсотків, щоб забезпечити відповідність загальній кількості відповідей. У текстовій частині всі відсотки округлені.

Наступні партнери УВКБ ООН та учасники Кластеру із захисту надали свій внесок у це опитування та аналіз:

